БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган

№ 208 (6398)
ОКТЯБРИИН 21
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1951 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

КОЛХОЗНО ҮЙЛЭДБЭРИ ДЭЭРЭ КОММУНИСТ БҮХЭН ТҮРҮҮ ҮҮРГЭ ДҮҮРГЭХЭ ЁҺОТОЙ

Мүнөө колхозно партийна эхин организаци бүхэнэй урда ехэ, харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Тэдэнэй гол шухалань юуб гэбэл, хүдөө ажахын жэлэй хүдэлмэрие эмхитэй һайнаар дүүргэхэ, малай үбэлжэлгые бүхы талаарнь бэлэдхэхэ, эрхимээр үнгэргэхэ ябадал болоно. Малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэлгэдэ шухала гол хэмжээ-ябуулгануудай тодорхой программа хадаа республикын колхозуудай правленинүүдэй түрүүлэгшэнэртэ, партийна организацинуудай секретарьнуудта, малажалай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ, бүхы коммунистнууд, комсомолецууд болон колхознигуудта ВКП(б)-гэй обкомой хандаһан нээмэл бэшэг соо дэлгэрэнгыгээр найруулагданхай. Энэ зорилгые шиидхэлгэһээ республикын хүдөө ажахын гол һалбарие—ниитын малажалые саашадань хүгжөөхэ хэрэг дулдыдаха байна.

Колхозой партийна эхин организаци—колхозно олониитые ударидагша мүн. Энэ хадаа колхозой ажахын хүтэлбэриин—правлениин ба түрүүлэгшын орондонь хүдэлмэрилхэ ёһогүй. Энэнэй хүдэлмэриин гол методынь ойлгуулан үнэншүүлхэ метод байха зэргэтэй. Партийна организацинууд эмхидхэхы политическэ хүдэлмэри олониитын дунда ябуулжа, колхознигуудые элсүүлэн эмхидхэнэ. Үг зорилгонуудаа бэелүүлхын түлөө, ниитын ажахые бүри ехээр хүгжөөхэ асуудал шиидхэхын түлөө тэмсэлдэ тэдэнэй хүсэлэлгыень зорюулна. Партийна организаци өөрынгөө хүсэнүүдые шиидхэхы участогуудта, эгээн бэрхэтэй газарнуудта табидаг юм. Энэнь тон ойлгосотой. Коммунистнууд хаа хаанагүй, хэзээ бүхэндэ олониитые ударидан ябажа, партийнабэшэ хүнүүдые өөрынгөө жэшээгээр урмашуулан дахуулдаг—энэнь коммунистнуудай түрүү үүргэ гэжэ манайда нэрлэгдэдэг.

Колхозно партийна организацинуудай урда шэнэ зорилгонуудай табигдаад, коммунист бүхэнһөө эригдэдэг эрилтын улам ехэ болоод байһан мүнөө үедэ колхозно үйлэдбэри дээрэ коммунист бүхэнэй дүүргэхэ түрүү үүргые улам дээшэлүүлхэ шухала. Үйлэдбэри дээрэ коммунистын дүүргэдэг түрүү үүргэнь тогтоогдомол нормонуудые ба даалгабаринуудые коммунист бүхэнэй дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ эрилтээр хизаарладаг ушарнууд колхозно партийна хэдэ хэдэн организацинуудта үзэгдэнэ. Иимэ ойлгомжо хадаа партийна организациин зорилгонуудые дүүргэхын түлөө тэмсэл эмхидхэгшэд, олониитын ударидагшад болоһон коммунистнуудай үүргые багадхаһан ябадал мүн.

Нормонуудые гү, али түсэбтэ даалгабаринуудые дүүргэлгэ ба үлүүлэн дүүргэлгэ—үйлэдбэри дээрэ байдаг коммунистын тон шухала уялга болохонь элитэ. Гэхэ зуураа, коммунистын түрүү үүргые иимэ уялгаар хизаарлааһаа, тон буруу болохо байна.

Партийна организаци дотороо хүдэлмэрилдэг хүниие лэ, тиимэ болохолоороо, өөрынгөө хүсэлые партиин хүсэлнүүдтэй ниилүүлхэ уялгатайб, партнтай хамта хүдэлмэрилхэ ёһотойб гэжэ тоолодог хүниие лэ манай партиин гэшүүн гэжэ тоолоходо болохо. Хэзээ бүхэндэ, хаанашье партийна шиидхэбэринүүдые бэелүүлдэг байха, олониитые эмхидхэдэг байха арадай ажахы ба культурые бүри ехээр дэбжүүлгэдэ, социалистическэ Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ туһатай бүхы шэнэ, прогрессивнэ юумэ дэмжэдэг ба хэрэглэдэг байха ябадал коммунистһаа эригдэнэ гэжэ нүхэр Сталин һургадаг.

Коммунист болбол үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулхатаяа хамта колхознигуудые өөрынгөө хойноһоо дахуулан ябахын тула, тэдэнэй дунда эмхидхэхы политическэ хүдэлмэри үдэр бүри оролдосотойгоор ябуулха, социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ, наукын болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые колхозно үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ уялгатай.

Хонин ажалые саашадань хүгжөөхын тула мүнөө республикын колхозуудай урда ехэ зорилгонууд табигдаад байна. Олон колхозууд хонидойнгоо тоое ойрын жэлнүүдтэ хоёр-гурба дахин олон болгохо, тэдэнэй ашаг үгэлгые эрид дээшэлүүлхэ ёһотой болоно. Эрхим шанартай нооһо абадаг болохо зорилгоор хонидойнгоо үүлтэрые һайжаруулха шухала. Советскэ наука болон эрхим хонишодой түрүү дүй дүршэл дээрэһээ харахада, хонидой тоо толгойе олошоруулха, ашаг үгэлгыень ехэ болгохо хэрэгые богонихон болзор соо шиидхэхэ шалгагдамал арга методүүд бии байна. Тиимэһээ наукын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ, колхозно малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэл ба творческо эдэбхиие улам үргэхэ, тэдэниие түрүү дүй дүршэлөөр зэбсэглэхэ шухала. Коммунистнууд-малшад энэ ушарта колхозно олониитые толгойлон ябаха, өөһэдынгөө жэшээгээр, эмхидхэлэй хүдэлмэреэр тэдэниие дахуулжа ябаха ёһотойнь элитэ. Хориин аймагай Сталинай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхознигууд хонин ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ амжалта туйлахын түлөө колхозуудай республиканска мүрысөөнэй үүсхэлшэд болоо гэжэ манай газетэдэ мэдээсэгдээ һэн. Тус колхозой коммунистнууд энэ патриотическа хэрэгые үүсхэгшэд ба зоригжуулагшадынь болоо, эдэнэр лэ колхозно олониитын эдэбхиие бадаруулан, хонин ажалаа түргөөр хүгжөөхэ шухалын шухала зорилго шиидхэлгэдэ зорюулһан байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ хадаа колхозно үйлэдбэридэ коммунистнуудай бэелүүлжэ байгаа түрүү үүргые харуулһан эрхим жэшээ мүн. Иимэ жэшээнүүд олон.

Партийна хүдэлмэриин практика дээрэһээ харахада, коммунистнуудай эдэбхи, хэшээлынь, түрүү үүргэеэ амжалтатайгаар дүүргэлгэнь партийна эхин организацидахи партийна хүдэлмэриин ниитэ хэмжээнһээ нилээд ехээр дулдыдаг байна. Партидоторой хүдэлмэри һайнаар ябуулдаг, суглаа саг соонь хэжэ байдаг, партийна һуралсалаа һайнаар эмхидхэһэн партийна организацинуудта — коммунист бүхэнэй эдэбхи, үүсхэл хэлбэришэгүйгөөр дэбжэдэг, хүгжэдэг байха юм. Тиимэл ушарһаа, үйлэдбэри дээрэ коммунистнуудай дүүргэдэг түрүү үүргые улам дээшэлүүлхэ зорилго хадаа партийна организацинуудтахи бүхы партийна хүдэлмэриин дэбжэлтэтэй сэхэ холбоотой.

Колхозно үйлэдбэри дээрэ коммунистнуудай дүүргэдэг түрүү үүргые улам дээшэлүүлжэ, колхозуудай партийна эхин организацинууд партиин табиһан зорилгонуудые шиидхэхын түлөө тэмсэлдээ шэнэ амжалтануудые туйлахань лабтай.

ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи искусство ба литературын талаар Сталинска шангуудые олголгын комитедтэ

1951 оной Сталинска шангуудта хүртэхөөр зууршалһан зохёолнуудые абалга тухай

Искусство ба литературын талаар Сталинска шангуудые олголгын комитет 1951 оной Сталинска шангуудта хүртэжэ болохоор зохёолнуудые абажа байна.

Сталинска шангуудта хүртэжэ болохоор гэжэ олониитын ба творческо организацинуудай, министерствонүүдэй, ведомствонүүдэй ба научна эмхи зургаануудай эльгээһэн искусство ба литературын хүсэд дүүргэгдэһэн зохёолнууд хаража үзэхын тула абтана.

Сталинска шангуудые олгохо тушаа бүхы дурадхалнуудые иимэ адресаар эльгээхэ хэрэгтэй: г. Москва, проезд Художественного театра, д. 3, Комитет по Сталинским премиям в области искусства и литературы при Совете Министров СССР.

МОСКВА, КРЕМЛЬ.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Генералиссимус Иосиф Виссарионович СТАЛИНДА

Хүндэтэ Генералиссимус Сталин!

Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын ба Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай хоорондо дипломатическа болон экономическа харилсаануудые тогтооһоор гурбан жэлэй ойтой дашарамдуулан, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Правительствода, бүхы советскэ арадта, тэрэнэй гениальна хүтэлбэрилэгшэ — хүндэтэ Иосиф Виссарионович, Танда үнэн зүрхэнэй амаршалга ба гүн ехэ хүндэлэлэй мэдэрэлые Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Правительствын, бүхы корейскэ арадай үмэнэһөө ба өөрһөөн хүргэхыемни зүбшөөрыт.

Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын ба Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай хоорондо дипломатическа болон экономическа харилсаануудые тогтооһоной һүүлээр, хоёр оронойма хоорондо хани барисаата харилсаатай байһанай ашаар, Советскэ Союзай һайн һанаата туһаламжатайгаар, манай залуу республика өөрынгөө эрхэ сүлөө, бэеэ дааха байдалай түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэ эб найрамдалда дуратай оронуудай нэгэн боложо хүгжэһэн ба бэхижэһэн байна.

СССР-эй болон Кореяын арадуудай хоорондохи нигта хани барисаан, бидэнэртэ Советскэ Союзай үзүүлдэг туһаламжа ба дэмжэлгэ хадаа американска интервентнүүдтэ, лисынмановска урбагшадта эсэргүү манай эхэ ороной эрхэ сүлөө, бэеэ дааха байдалай түлөө үнэн зүб дайнда илалта туйлаха бата найдабари болоно.

СССР-эй болон Кореяын арадуудай хоорондохи хани барисаае улам бэхижүүлжэ, Корейдэхи американска интервентнүүдэй шунахайран булимтарха түсэбые эсэслэн таһалжа, корейскэ арад эхэ оронойнгоо нэгэдэл ба бэеэ дааха байдал хамгаалхаар мүнөөдэр эрид шиидэнхэй байна.

Бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэнэй аша туһада ба зол жаргалай тулада, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдалай тулада олон олон жэлнүүдтэ элүүр мэндэ ажаһуухыетнай, Генералиссимус хүндэтэ Иосиф Виссарионович, Танда хүсэнэб.

Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшэ КИМ ИР СЕН.

Улан-Удын мотор заһабарилгын заводой моторно цехын слесарь З. П. Горюнов хоёр жэлэйнгээ нормо дүүргээд, 1953 оной түсэбөөр хүдэлмэрилжэ байна. Агууехэ Октябриин 34-дэхи жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалистическа мүрысөөндэ оролсоод, тэрэ мүнөө, халааһайнгаа даалгабарие 270 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Горюнов поршень заһабарилжа байна.

А. Мантаевай фото.

Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшэ нүхэр КИМ ИР СЕНДЭ

ПХЕНЬЯН.

Манай оронуудай хоорондо дипломатическа харилсаануудые тогтооһоор гурбан жэлэй ойтой дашарамдуулан, Танай амаршалганууд ба һайн һайхан хүсэлэнгүүдэй түлөө Советскэ Союзай Правительствын үмэнэһөө, намһаа өөрһөөмни баясхалан тогтоон абахыетнай, нүхэр Түрүүлэгшэ, Таниие гуйнаб.

Өөрынгөө эхэ ороной эрхэ сүлөө ба бэеэ дааха байдалай түлөө баатарлиг тэмсэлдээ амжалтануудые туйлахыень эрэлхэг корейскэ арадта хүсэнэб.

И. СТАЛИН.

Нютаг бүриин һонинууд

◆ Новгородско областьдо культурын районно 25 байшан, профсоюзна ба хүдөөгэй 232 клуб, 700 уншалгын байшан ба улаан булан, 285 библиотекэ, 300 шахуу киноустановконууд хүдэлмэрилнэ.

◆ Азербайджанай хүдөө нютагуудта жэлэй эсэс хүрэтэр 11 шэнэ ГЭС-үүд ашаглалгада үгтэхэнь. Тэдээн сооһоо зургааниинь баригдажа дүүргэгдээд, октябрьска һайндэр хүрэтэр ашаглалгада үгтэхэеэ байна.

◆ Каунасска һүнэй комбинатда һү үдхэрүүлэн буйлуулха цех ашаглалгада үгтэбэ. Тэндэ үдэр соо 10 мянган банка һүн буйлуулагдаха байна. Түрүүшын продукци гаргагдажа эхилээ.

◆ Кишинёвско гүрэнэй университедэй тогтоһоор гурбан жэлэй ой октябриин 12-то гүйсэбэ. Үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада 330 мэргэжэлтэд бэлэдхэгдээ. Университет дүүргэгшэд сооһоо олон хүнүүд ороной научна центрнүүдтэ ошоод, өөһэдынгөө эрдэмые улам дээшэлүүлжэ байна.

◆ Энэ зунай үедэ Москвагай культурын ба амаралтын паркнуудта политехническэ музейн эмхидхэһэн лекцинүүд, консультацинууд ба выставкэнүүдтэ хахад миллион шахуу ажалшад хабаадаа.

◆ Львовско областьдо 99 больница хүдэлмэрилнэ. 1939 он хүрэтэр эндэ оройдоо 12 больница байгаа. Тэдэнэр имагта городуудта байһан юм.

◆ Омско областьдо хүдөөгэй 6 мянга шахуу коммунистнууд марксистско-ленинскэ теориие бэеэ даагаад шудалжа байна. Тэдээндэ туһалхын тула лекторскэ группанууд байгуулагдаһан, консультантнууд томилогдоһон байха юм.

◆ Туркменскэ ССР-эй наукануудай академиин комисси Главна Туркменскэ каналай трасса дээрэ хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Тус комисси хадаа каналые зубшуулан модо тариха условинуудтай, элһэ бэхижүүлхэ арга боломжонуудтай танилсаха байна.

◆ Хүдөө ажахын машина бүтээлгын Фрунзенска заводто тракторна тармуурнуудай детальнуудые үйлэдбэрилхэ станок-автомат ашаглалгада оруулагдаба. Тэрэ хадаа 17 слесарьнүүдэй орондо хүдэлмэрилжэ, жэл соогоо зуун мянга шахуу түхэригэй алмалта хэхэ арга заводто олгохо байна.

◆ Армениин хүдөө ажахын Министерствын газар эсхэмжэлгын бригаданууд томодхогдоһон 89 колхозуудта севообородуудые нэбтэрүүлбэ. 480 мянган гектар газарта сабшалангай ба бэлшээриин газарнууд эсхэмжэлэгдэһэн байна.

◆ Рязанска областиин Старожиловское тосхоной культурын байшанда область соо эгээ түрүүшынхээ хүдөөгэй балетнэ коллектив балет харуулба. Залуу колхознигууд «Сэсэгхэн» гэжэ балет харуулһан байна.

◆ Ашхабадска киностуди энэ жэлдэ 10 кинофильм туркменскэ хэлэн дээрэ дублироважа, республикын тосхонуудта эльгээгээ.

Кабанскын загаһашадай амжалта

Эб найрамдалай стахановска вахтада жагсаһан Кабанскын аймагай загаһашад амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ. Аймагай загаһашад III кварталай загаһа барилгын түсэбые 181 процент дүүргээ. Сентябрь һарада загаһа барилгын гүрэнэй бригаданууд илангаяа һайнаар хүдэлмэрилөө. Тэдэнэр загаһанай байһан газарнуудые бэдэрэн олодог тула амжалтануудые туйлана.

Сентябрь һарынгаа түсэбые 305 процент дүүргэһэн нүхэр Галактионовой бригада загаһашадай мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ. Тэрэшэлэн, нүхэд Коковиной, Хамуевай ба Мошкиной бригаданууд хоёрзуутан болонхой.

Мүн загаһанай ажалтай Карл Марксын ба Чкаловай нэрэмжэтэ колхозууд кварталайнгаа түсэбүүдые холо үлүүлэн дүүргэбэд.

Н. Суворов.

Уялгаяа дүүргэбэ

Мухаршэбэрэй аймагай Хонхолойн мелькомбинадай коллектив эб найрамдалай вахтада жагсахадаа абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Энэ коллектив 1951 онойнгоо 9 һарын түсэб 120 процент дүүргэбэ.

Комбинадай ашаа тээгшэ Е. Горюнов, овошь дабһалагша П. Козлова ба бусад хүдэлмэриин эрхим жэшээ харуулжа, нэгэ хахад, хоёр нормо дүүргэнэ.

И. Шолохов.

Коммунизмын агууехэ барилганууд дээрэ

Тахиа-Ташын гидроузелда

Советскэ арад эгээ богонихон болзор соо —6—7 жэл дотор 1100 километр утатай Главна Туркменскэ судоходно каналые ба тэрээн дээрэ (Аму-Дарьягай зүүн эрьедэ), Тахиа-Таш хушуунай оршондо хэдэн томо гидротехническэ узелнуудые бариха ёһотой байна.

Иимэ ехэ барилгануудые иимэ түргэнөөр бодхоолго хүн түрэлтэнэй түүхэдэ үзэгдөөгүй юм. Энэ агууехэ барилгын газар малталгын ба ашаа үргэлгын хүдэлмэриие гансаарайень дүүргэхын тула урдань хэдэн миллион хүдэлмэришэд, хэдэн арбаад жэл соо ажаллаха баатай болохо байгаа бшуу.

Тахиа-Таштахи гидроузелай барилга тон ехэ хэмжээтэй. Шоройн хаалтанууд ба уһа эюулхэ бетонно плотинанууд, уһа тунааха газарнууд, Ленинэй нэрэмжэтэ ба Кыз-Кеткенэй каналнуудай эхинэй бетонно түхеэрэлгэнүүд, бэхижүүлгын дамбанууд. уһажуулгын каналнууд, судоходно шлюз ба Главна Туркменскэ каналай участок энэ барилгада хамаадана.

Тахиа-Ташын оршондохи барилгашадай коллективэй урда зохёон байгуулхы, стахановска ажал үргэнөөр эрхилхэ зам нээгдэнхэй.

Гидротехническэ барилга бүхэн бэлэдхэлэй ба гол хүдэлмэринүүдтэ хубаагдана. Барилгын түрүүшын шатань 1950 оной декабрьда эхилээ һэн. Эндэ хүдэлмэришэдэй байрын гэрнүүдтэй, һургуулинуудтай, столовотой поселок үнгэрэгшэ жэлдэ шэнээр тогтоогдоо. Поселогтой зэргэлээд саг зуурын хэдэн электростанцинууд, модо дархалалгын завод, заһабарилгын-механическа мастерскойнууд, автобаза, складууд ба бусад туһалбариин предприятинууд баригдаа.

Хүдэлмэриин ябасань үдэр ерэхэ тудам түргэдхэгдэнэ. Мүнгэ зөөри оруулалгын ургалта энээниие эли тодоор гэршэлнэ. Тэрээниинь 1951 оной январьда 100 процент байгаа гэжэ тоолобол, мартда—914 процент, июньдэ —1356 ба августда —3115 процент болоһон байна.

Тахиа-Таштахи барилгын хүдэлмэришэд бүтээсэ ехэтэй ажалай, наука ба техникые практикатай шадамараар холболгын эрхим жэшээ харуулна. Агууехэ барилга дээрэ түрүүшын үдэрһөө эхилэн үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилдэг хүнүүд: участогай начальник инженер А. Костенко, инженер Т. Незнаев, участогай начальник инженер Ф. Абаев, модошо дархашуулай бригадир П. Коржсманов, шофернууд А. Акмаев, П. Тарасов ба бусадые онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Барилгашадай коллективтэ шэнэ хүнүүд үдэр бүри ерэжэ нэмэнэ. Барилгашад ба гидротехнигүүд, механигууд ба электригүүд, хабсарагшад ба геодезистнүүд манайда ерэжэл байдаг. Гол хүдэлмэреэ түргэн эхилжэ, Главна Туркменскэ каналые бариха сталинска даалгабариие нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гэжэ бултадаа эрмэлзэнэ.

Тахиа-Таштахи барилгын районойхидой үнгэрэгшэ үе соо хэһэн хүдэлмэринь барилгын хоёрдохи шатые—газарай хүдэлмэри, плотинада бетон ба гол гидротүхеэрэлгэнүүдтэ түмэр-бетон табиха, плотина ба шлюзүүд дээрэ машинна түхеэрэлгэнүүд болон механизмуудые тодхохо ажал эхилхээр бэлэн байһанай шалгалта гээшэ.

Газар малтадаг механизмуудай тооե юрэл олон болголго хадаа зорилгые шиидхэжэ үшөө шадахагүй байна. Тиимэһээ, газарай хүдэлмэри шэнэ ёһоор механизацилагдаха болоно. Тэрэнэй тулада ехэ хүсэтэ экскаваторнууд, бүтээсэ ехэтэй землесосууд, гидромониторнууд, олон скреппернүүд, өөрөө ашаа буулгадаг шэнэ түхэлэй хүсэтэ машинанууд хэрэглэгдэхэ юм.

Главна Туркменскэ каналай, тусхайлан хэлэбэл Тахиа-Таштахи гидроузелай барилга дээрэ ашаа шэрэлгын проблемэ—ехэ ба шухала асуудал мүн. Тиимэһээ, барилгашадай коллектив Кара-Калпагай элдэб хубинуудта байгуулагдаһан карьернүүд, бетонно, шулуу буталдаг заводуудһаа барилга хүрэтэрхи автомобильна харгые заһажа, түмэр харгы табижа байнхай.

Эдэ бүхы зорилгонууд хадаа хаа хаанагүй хүдэлмэреэ нарин һайнаар эмхидхэхые, барилгын бүхы түхеэрэлгэнүүдые бүрин мэдэхые манай районой барилгын коллективһээ эринэ.

Манай хүнүүдэй эрхим шадабари, эдэндэ большевистскэ партиин хүмүүжүүлһэн булад зориг хадаа дэлхэй дээрэ эгээн ехэ барилгануудай нэгэн—Кара-Кумай гидротехническэ түхеэрэлгые советскэ правительствын тогтооһон болзор соо дүүргэхэ байһанаймнай найдабари болоно.

Я. Игнатов, Тахиа-Таштахи гидроузелай главна инженер.

Кара-Калпакска АССР.

ТҮРҮҮ ХОНИШОДОЙ РЕСПУБЛИКАНСКА ЗҮБЛӨӨН

Республикын колхозуудта ба совхозуудта хонин ажал хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг үгэлгые дээшэлүүлхэ тухай

ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь нүхэр А. У. ХАХАЛОВАЙ хэһэн элидхэлһээ

Нүхэд! Манай орон соо малажал хүгжөөхэ хэрэгые угаа ехэ удхашанартай гэжэ тоолоод, колхозно ба совхозно ниитын ашаг шэмэтэ малажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тухай тогтоол соогоо Советскэ правительство ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет хадаа тарянажалые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ амжалтанууд туйлагдаад, тарял үйлэдбэрилгые саашадань ехэдхэхэ шухала арга боломжонууд байгуулагдаад байһан үедэ малажалые бүхы хэмжээгээр хүгжөөлгэ хадаа хүдөө ажахые хүгжөөлгын талаар парти ба гүрэнэй гол зорилго мүн гэжэ зааһан байна.

Колхозно ба совхозно ниитын малажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тухай манай партиин Центральна Комитедэй ба Советскэ правительствын түүхэтэ заабаринуудые бэелүүлэн, колхозно таряашад ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд ниитын малажал хүгжөөлгөөр дайнай урда тээхи хэмжээе ехээр үлүүлһэн байна. Ниитын малажалай юрэнхы дээрээ дээшэлхэтэй хамта, тэрэнэй шухала һалбаринуудай нэгэн — хонин ажал урган бэхижэбэ. Ороной колхозууд ба совхозуудта хонидой тоо ехээр олошороо, дайнай урда тээхи хэмжээн 1947 — 1948 онуудта туйлагдаһан байна. Дайнай үедэ ниитын малажалда угаа ехэ хохидол ушаруулагдаһан болобошье, иимэ амжалта туйлагдаа. Мүнөө хаа хаанагүй колхозуудта хонидой фермэнүүд бии болоо. Хонидой тоо толгой ехээр олошоросо, хонидой шанар һайжаруулагдаа. Шэрүүн нооһотой хонидой орондо колхозууд нарин нооһотой хонидые ба үнэтэ нооһо ехээр үгэдэг холимог хонидые олоор үсхэбэрилдэг болоо.

Иимэ амжалтануудай туйлагдаһан болобошье, хонин ажалые хүгжөөлгын хэмжээн арадай ажахын эрилтэнүүдые гүйсэд хангагүй. Тиимэһээ нооһо бэлэдхэлгые ехэдхэхэ ба хонин ажалые хүгжөөхэ талаар манай правительствын бодото хэмжээ-ябуулганууд хадаа хонин ажалые хүгжөөжэ, нооһоной талаар ороной эрилтэнүүдые хангалга ойрын жэлнүүдтэ шиидхэхэ, эрхим шанартай нооһо ба сэмбын зүйлнүүдые элбэг ехээр үйлэдбэрилхэ бата бэхи база байгуулха ябадалда шэглүүлэгдэһэн байна. Тиихэдээ нарин ба нарибтар нооһотой хонидые үсхэбэрилгэдэ тусгаар анхарал хандуулагдана.

Республикын Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй обкомой бюро хадаа Союзна правительствын заабаритай зохилдуулан «1951—1955 онуудай туршада республикын колхозуудта нооһо ехээр бэлэдхэхэ ба хони олоор үсхэбэрилхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоол абаһан байна. Энэ шиидхэбэри хадаа республикын колхозуудта хонин ажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ гараһан ехэ дутагдалнуудые элирүүлжэ, манай республикын малажалай шухала һалбари болохо хонин ажалые хүгжөөхэ эли тодо зам заажа үгэһэн байна.

Энэ шиидхэбэриин удхашанар юуб гэхэдэ, хонин ажал хүгжөөлгые ба нооһо хайшалалгые бүхы хэмжээгээр ехэдхэхэ асуудал хадаа ниитын малажалые хүгжөөлгын гол зорилго ба гүрэн түрын шухала удхашанартай хэрэг болоод байна. Республикын колхозуудта хонин ажалые бүхы хэмжээгээр хүгжөөлгэ ба тэрэнэй ашаг үгэлгые ехэдхэлгэ хадаа хүнгэн промышленностиин эрилтэнүүдые үнэтэ эд болохо нооһоор хангаха зорилго шиидхэхэ болоно. Тиихэтэеэ хамта хонин ажалые хүгжөөлгэ колхозуудай ниитын ажахые бэхижүүлхэ ба хүгжөөхэ, колхознигуудай тэниглэн байдалые улам һайжаруулха болоно.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй обкомой бюрогой шиидхэбэри хадаа хонинной тоо толгойе табан жэл соо энэ жэлэй эхинэйхиһээ хоёр дахин шахуу, республикын хэдэн олон аймагуудта хоёр дахинһаа үлүүгээр олошоруулха гэжэ тогтоогоо. Тиигэжэ республикын колхозуудай хонин ажал ниитын малажалда шиидхэхы һуури эзэлдэг ашаг ехэтэй һалбари болохо байна. Ингэжэ хонин ажалые хүгжөөхэ ба тэрэнэй ашаг үгэлгые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ гэһэн угаа харюусалгатай зорилго республикын партийна, советскэ органуудай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдана. Энэ зорилгые дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ зангидан, колхоз, совхоз бүхэн бии байһан резервнүүд ба арга боломжонуудаа бултыень элсүүлхэ ёһотой. Энэ зорилгые манай республикын колхозууд ба совхозуудай дүүргэжэ шадаха байһандань һэжэглэлтэгүй.

Манай республика хадаа хонин ажалые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ ехэ арга боломжотой. Үбэлэй сагта хонидтоо эдюулхэ элбэг ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ сабшалангай һайн газар Бурят-Монголдо нилээд ехэ бии. Бидэ һайн бэлшээритэйбди. Зэдын, Сэлэнгын, Хориин, Хэжэнгын, Яруунын, Кяхтын, Кударын, Бичурын ба Мухаршэбэрэй аймагуудай үргэн талануудхадаа, колхоз бүхэндэ оломянган хонин һүрэгые үсхэбэрилхэдэ зохид һайн байна. Эдэ ехэ арга боломжонууд мүнөө дээрээ тон муугаар хэрэглэгдэнэ. Тэрээнһээ байтагай, һүүлэй жэлнүүдтэ хонин ажалые тоодоггүй болоһон дээрэһээ ниитын малажалай шухала һалбари болохо хонин ажалай хүгжэлтэ хангалтагүй байгаа.

Нилээд ехэ бэлшээри уһагүй дээрэһээ хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Уһагүй тиимэ бэлшээринүүд гэхэдэ, түрүүн түрүүн Боргойн тала, Баргажанай ба Курумканай аймагуудтахи Куйтунска бооpи гүбөөнүүд, Мухаршэбэрэй аймагай Түгнын тала, Кяхтын аймагай Бурдунска ба Субагтын талануд болоно. Республикын бусад аймагуудта бага ехэшье һаа тиимэ талануд бии.

Колхозуудта ехэ ой модон үгтэнхэй байна. Тиимэһээ хонидой тоо толгойе бүрин бүтэн байлгаха, тэдэнние олошоруулха ябадалда ехэ хэрэгтэй хонинной һайн байрануудые түргэнөөр бариха аргатай байнабди. Манай республикын колхозууд хадаа парти, правительствын заабаринуудые бэелүүлхын тулада бүхы шадалаа үгэдэг, өөрынгөө ажалда дуратай хонишод ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдээр олон.

Иимэ ехэ арга боломжотой байбашье, манай республика дотор хонидой тоо толгой тон удаагаар олошорно, илангаяа нарин ба нарибтар нооһотой хонид ехэ муугаар үсхэбэрилэгдэнэ. Тэрээнһээ байтагай, Сэлэнгын, Кяхтын, Хэжэнгын, Бичурын, Кударын ба Зэдын аймагуудта нарин ба нарибтар нооһотой хонидой тоо бүри үсөөрһэн байха юм. Тиихэдэ, эдэ аймагууд ашаг ехэтэй хонидые үсхэбэрилхэ эгээл зохид һайн арга боломжонуудтай юм.

Хонин ажалые хүгжөөхэ ябадалда зүбөөр ба анхаралтайгаар хандаад байхада гүрэндэ ба колхоздо ямар ехэ олзо доход үгэдэг байһан тухай, тиихэдэ хонин ажалда хайхарамжагүйгөөр, антиколхозно ёһоор хандадаг ябадалай манай ниитын хэрэгтэ ямар ехэ хохидол ушаруулдаг тухай манай хоёр колхозой жэшээ дээрэ хаража болохо байна. Хориин аймагай Үдын сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхоз ба Бичурын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хони үсхэбэрилхэ адли условитой юм. Эдэ хоёр колхозууд адли хэмжээнэй газартай, һайн бэлшээри ба сабшалантай байна. Мүн ажал хэжэ шадаха колхознигууд Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхиһоо 2,5 дахин олон байна. Гэбэшье, хонин ажалай талаар эдэ хоёр колхозой хүдэлмэриин дүн тад ондоо юм.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо энэ жэлдэ хонидой тоо толгой 58 процент ургаа, тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хонидой тоо толгой 16 процентээр хоробо. Сталинай нэрэмжэтэ колхоз хонин ажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбые 114,3 процент дүүргээ, тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз оройдоол 52,6 процент дүүргэбэ. Сталинай нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө 120 процент дүүргээ, харин Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 53 процент дүүргэһэн ба Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо орходоо хонин ажалһаа мүнгэн олзо 4 үлүүтэй дахин багаар абаһан байна.

Хонин ажалые хүгжөөлгэдэ Бичурын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хандадагтал адляар хандаха ябадалые хойшодоо тэсэжэ болохогүй. Хонидые, илангаяа нарин ба нарибтар нооһотой хонидые республикын бүхы колхозуудта бүхы хэмжээгээр үсхэбэрилхэ, тиигэжэ малажалай ашаг ехэтэй һалбари болгохо зорилго табигдана.

Эдэ жэлнүүдтэ бидэ хонидой тоо толгойе ехээр олошоруулха, түбхын түрүүн Сэлэнгын, Зэдын, Хориин, Хэжэнгын, Мухаршэбэрэй, Яруунын, Бичурын, Ториин, Кяхтын, Кударын, Курумканай, Баргажанай ба бусад зарим аймагуудта хонин ажал хүгжөөжэ, эдэ аймагуудые манай республикын хонин ажал ехэтэй аймагууд болгохо ёһотойбди. Эдэ аймагуудта табан жэл соо хонидой тоо толгой хоёр дахин олошоруулагдаха, тиихэдэ зарим аймагуудтань гурбэ дахин олошоруулагдаха ёһотой.

Республикын хонинной-товарна түрүү фермэнүүдэй, мүн тэрэшэлэн «Республикын эрхим хонишон», «Республикын хонинной-товарна эрхим фермые даагша» гэһэн хүндэтэ нэрээргэтэй түрүү хонишодой хүдэлмэриин дүй дүршэл хадаа хони үсхэбэрилхэ табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэһээ гадна, энэ даалгабариие нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэхэ бүрин арга боломжотой байһыемнай гэршэлнэ. Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой хонинной-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд энэ оной 8 һара соо 100 эхэ хонин бүриһөө 130 хурьга абажа түлжүүлһэн байна. Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз энэ оной 8 һара соо 100 эхэ хонин бүриһөө 125 хурьга абажа түлжүүлээ. Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишон Цыренжит Бадмаевна Доржиева энэ жэлдэ 397 эхэ хониһоо 437 хурьга абажа түлжүүлһэн байна.

Эдэ ба бусад олон жэшээнүүд хадаа хонин ажалые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ ба табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ ябадалда манай республикын колхозуудай барагдашагүй ехэ арга боломжотой, резервнүүдтэй байһые тодорхойгоор харуулна.

Манай республикын правительствын, партиин обкомой тогтоол хадаа ерэхэ жэлдэ хонидой тоо толгойе тон ехээр олошоруулха гэжэ хараална. Республика дотор бүхы дээрээ 1952 ондо хонидой тоо 40 шахуу процентээр олошоруулха, зарим аймагуудта бүри ехээр олошоруулха ёһотойбди. Иимэһээ колхозууд ба совхозуудтахи хонидые бүрин бүтэнөөр харууһалхын түлөө, намарай ба үбэлэй түлые гээлтэ хоролтогүйгөөр абажа түлжүүлхын түлөө, хонидой намарай орооной кампанида һайнаар бэлэдхээд, тэрэниие эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө аймагуудай партийна ба советскэ органуудта, хүдөө ажахын Министерствэдэ, тэрэнэй нютагуудтахи органуудта, колхозуудта ба совхозуудта, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ тусгаар харюусалга даалгагдана.

Тогтоол хадаа хонин һүрэгэй шанар һайжаруулха хэрэгэй шухала байһые тусгаар тэмдэглэнэ. Манай республикын колхозуудта ойрын жэлнүүдтэ имагтал нарин, нарибтар ба шэрүүбтэр нооһотой хонид үсхэбэрилэгдэхэ, хонин бүхэн эрхим шанартай 3—4 ба дээшэшье килограмм нооһо үгэхэ ёһотой байна.

Хонин ажал хүгжөөхэ ба нооһо ехээр бэлэдхэхэ хэрэг хадаа арадай ажахыда угаа ехэ удхашанартай байна гэжэ тоолоод, гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө дүүргэһэн ба үлүүлэн дүүргэһэн колхозууд ба совхозуудые, колхознигуудые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые, бэлэдхэлэй органуудай хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулгын ехэ хэмжээе правительство тогтооһон байна.

Тиимэһээ хонин ажал хүгжөөхэ ба һайн шанартай нооһо хайшалалгые ехэдхэхэ табанжэлэй түсэбые дүүргэһэн колхозууд артелиингээ ажахын олзо доходые ехэдхэхэ барагдашагүй арга боломжотой болоно гээшэ. Нооһо тушаадаг колхозуудай олзо доход мүнөө хонин ажалһаа орожо байһан олзо доходтой сасуулбал нилээд ехэ болохо байна. Зарим колхозууд нооһо тушаажа миллион шахуу түхэриг олзо абаха, 1500—2000 центнер фуражна культурануудай тарян гүрэндэ тушаагдаһан дээрэ тоологдохо байна. 1950 ондо республикын колхозууд гүрэндэ нооһо тушаажа, 5 гаран миллион түхэриг мүнгэ абаа һаа, 1955 ондо нооһонһоо абтаха мүнгэн доход 70 миллион түхэригһөө доошо бэшэ болохо байна.

Советскэ правительство ба большевистскэ парти хадаа хонин ажал амжалтатайгаар хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг үгэлгые ехэдхэхэ бүхы услови бии болгоо. Гэбэшье, амжалтанууд өөһэдөө ерэдэггүй юм. Хонин ажал хүгжөөхэ ба нооһо хайшалалгые бүхы хэмжээгээр ехэдхэлгын, илангаяа һайн шанартай нарин ба нарибтар нооһо абалгын арадай ажахын ехэ удхашанарые ойлгоод, отара, фермэ, колхоз ба совхоз, аймаг бүхэнэй хонин бүриие һайнаар харууһалхын, хурьган бүриие түлжүүлхын, эхэ хонин бүриһөө олон түл абахын түлөө, хонидоо һубайруулхагүйн түлөө, үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө колхознигууд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй ёһотойгоор оролдоһон колхоз ба аймаг бүхэндэ хонин ажалые хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ ябадал хангагдаха байна.

Хонидой тоо толгойе бүхы хэмжээгээр олошоруулга, һайн шанартай нооһо ехээр хайшалалга хадаа эгээл шухала хэрэг мүн гэжэ сэгнэхэ зэргэтэй. Бүхы колхозуудта, совхозуудта, фермэнүүдтэ ба отарануудта хони гаргашалха ябадал оготолон хориможолхо. Үбэлжэлгэдэ жэшээтэ һайнаар бэлэдхэжэ, тэрэниие эмхитэйгээр үнгэргэхын, хонидоо гүйсэд хүрэхэ тэжээлээр ба дулаан байраар хангахын түлөө хаа хаанагүй тэмсэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө хонин ажалдахи эгээл харюусалгатай үе — намарай орооной кампани эхилбэ. Хонинной тоо толгойе олошоруулха ба габанжэлэй даалгабариие дүүргэхэ ябадал орооной кампаниһаа дулдыдадаг хадань, энэ тон шухала кампаниие эмхигэйгээр үнгэргэхэ гээшэ партийна организацинуудай, колхозуудай, совхозуудай дайшалхы зорилго болоно.

Нёлондо жэлэй алдууе дабтажа болохогүй. 1950 ондо орооной кампаниин эмхигүйгөөр үнгэрһэнһөө шалтагаалжа Кударын аймагай колхозууд 100 эхэ хонин бүриһөө 29 хурьга, Түнхэнэй аймагай колхозууд — 39 хурьга абаһан байха юм. Энэ хэрэгые зүбөөр эмхидхэжэ шадаа һаа, бидэнэр 100 эхэ хониноо ба эмэ түлгэнүүдһээ жэлдээ 120—130-һаа үсөөн бэшэ хурьгадые абажа шадахабди, тиихэ ёһотойбди.

Хонидые искусственнаар ороондо оруулгада онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой. Республикын колхозуудта энэ жэл нарин нооһотой 1600 хусанууд асарагдаһан, тиихэдэ иимэ хусануудые худалдан абахын тула ехэ мүнгэн һомологдоһон, хонидые искусственнаар ороондо оруулха пунктнуудые эмхидхэхын тула 240 комплект түхеэрэлтэ абтаһан байна. Энэ жэл 150 мянга шахуу эмэ хонид искусственнаар ороондо оруулагдаха байна. Ингэжэ эрхим хусануудые хүсэдөөр хэрэглэжэ, һайжаруулагдаһан үүлтэрэй хурьгадые абаха арга олгоно. Хонидые искусственнаар ороондо оруулхада һайн аша үрэтэй байна гэжэ үнгэрэгшэ жэлнүүдэй дүй дүршэл харуулна. Энэ хүдэлмэриие амжалтатайгаар үнгэргэхын тула искусственнаар ороондо оруулха пунктнуудые, осеменаторнуудай кадрнуудые хэрэгтэй зэргээрнь бэлэдхэхэ шухала. Хонидые искусственнаар ороондо оруулга болбол хонидой олоор һубайралгын шалтагаан мүн гэжэ зарим колхозуудта заримдаа хэлсэдэг. Энэ тон буруу. Иимэ һэдэлгэнүүдтэ шанга харюу үгэхэ хэрэгтэй. Искусственнаар ороондо оруулга зарим колхозуудта аша үрэ үгөөгүй юм һаа, энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, эчэ хүдэлмэриие мэргэжэлгүй кадрнууд бэлэдхэлгүйгөөр хэһэн байгаа.

Хонин ажал хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын, 1952 оной ехэ даалгабариие гүйсэдхэхын тула колхозуудта хонин бүриһөө олон хурьга абаха, хоёр жэл соо гурба дахин түл абаха ёһотойбди. Хониһоо олон түл абаха хүдэлмэриие хонинной-товарна олон фермэнүүд ба хонишодой эхилдэгшье һаань, энэнь бүгэдын шадабари болоодүй. Бүлэг хониһоо хоёр жэл соо гурба дахин түл абахын тула орооной кампаниие ба түл абалгые бодомжотойгоор түсэблэжэ, эмхитэйгээр үнгэргэхэ хэрэгтэй.

Хониһоо оло дахин түл абахын тула зунай сагта тэдэниие һайн бэлшээреэр, үбэлэй сагта һайн шанартай бүдүүн ба шэмэтэ тэжээлээр, тэрэшэлэн дулаан байраар хангаха хэрэгтэй. Хурьгалые 4 һаратай болохотойнь сасуу эхэнүүдһээнь таһалжа, отара болгоод, аминдань харууһалха хэрэгтэй. Манай ороной түрүү хонишод хонидоо оло дахин түрүүлхэ иимэ метод хэрэглэдэг: нэгэ-нэгэ хурьга түрэһэн эхэ хонидые аминдань гаһалаад, зарим хонидойнь хурьгадуудые эхэһээнь таһалжа, ондоо хонидто абхуулдаг байха юм. Хурьгадһаань таһалһан бүлэг хонидоо отара болгоод, тэдэниие ороондо оруулхын тула бэлэдхэдэг байна. Энэ дүй дүршэлые манай республикын хонишод халан абаха ёһотой. Хонишон, хонинной фермые даагша, хүдөө ажахын мэргэжэлтэ бүхэн хонидые ингэжэ түрүүлэх дүршэлые наринаар шэнжэлэн үзэжэ, хонидой тоо толгойе түргэнөөр олошоруулха энэ шухала аргые колхозно хонин ажалда оролдосотойгоор хэрэглэхэ зэргэтэй.

Республикын колхозууд болон совхозуудай хонидой шанар һайжаруулгын асуудал тушаа тусгаар тогтон хэлэхэ хэрэгтэй болоно.

Хонин ажал хүгжөөхэ 1951 — 1955 онуудай түсэб хадаа нарин ба нарибтар эрхим шанартай нооһо манай ороной хүнгэн промышленностьда ехээр үгэдэг болохын тула нарин, нарибтар, шэрүүбтэр нооһотой хонидые олоор үсхэбэрилхэ, тэдэнэй нооһоной шанар һайжаруулха хэрэгтэ колхозууд болон совхозуудай, партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай тусгаар анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Габанжэлэй турша соо республикын колхозууд болон совхозуудай нарин нооһотой хонидой тоо 4 дахин, нарибтар нооһотой хонидой тоо 3,5-һаа үлүүгээр, шэрүүбтэр нооһотой хонидой тоо 3 дахин шахуу олошоруулагдаха байна. Тиихэдэ нооһоной валова суглуулбари 4-һөө үлүү дахин ехэдхэгдэхэ, тэрэ тоодо нарин нооһо абалга 11,5 дахин, нарибтар нооһо абалга 8-һаа үлүү дахин, шэрүүбтэр нооһо абалга 4 дахин ехэдхэгдэхэ болочо.

Ушар иимэһээ колхозуудта ба совхозуудта хонидые бүрин бүтэнөөр харууһалха, нарин, нарибтар ба шэрүүбтэр нооһотой хонидые түргэнөөр олошоруулха хэрэгтэ колхозууд, колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Нарин, нарибтар нооһотой хонидые үсхэбэрилхэдэ манай республикын сагай уларил ба тэжээлэй услови яһала таарамжатай гэжэ нарин, нарибтар нооһотой хонидые үсхэбэрилдэг республикын түрүү хонишодой олон жэлэй дүй дүршэл харуулна. Нэгэшье үдэрөөр хойшолуулангүй хонидые нооһоной шанарай ёһоор илгажа, отаранууд болгохо хэрэгтэй. Тиихэдээ тиимэ отарануудые яабашье тараажа болохогүй. Ингэжэ илгахадаа хэдэн отарануудые бүридхэхэ гэбэл: нарин нооһотой меринос хонидые, нарибтар нооһотой холисо үүлтэрэй хонидые, шэрүүбтэр нооһотой хонидые, шэрүүн нооһотой хонидые ами аминдань отаранууд болгохо хэрэгтэй.

Иимээр илгажа харууһалхадаа хонинной шанар һайжаруулха хүдэлмэриие саашадаа зүбөөр түсэблэжэ шадаха болонобди. Ингэжэ ами аминдань харууһалхада манай эндэхи сагай уларилда таараһан, ашаг ехэтэй, һайн шанартай нооһо үгэдэг хонид һүрэг сооһоо бэлээр илгагдаха болоно бшуу. Һайн шанартай нооһо абадаг болохын тула шэрүүн нооһотой эхэ хонидтоо нарин нооһотой хусануудые, түбхын түрүүн «алтайска меринос» үүлтэрэй хусануудые табиха хэрэгтэй. Эдэ хоёрой хоорондоһоо абтаһан түлые зүбөөр эдеэлүүлээд, харууһалаад байгаа һаа, нарибтаршье бэшэ һаа, шэрүүбтэр нооһон абтаха байна. Хонилойнгоо нооһоной шанар түргэнөөр һайжаруулхын тула эхэ хонидтоо нютагай шэрүүн нооһотой хусануудые табихаа болихо хэрэгтэй. Иимэ хусануудые һүрэгһөө зайсуулаад, нарин, нарибтар нооһотой отарада эдэниие оготолон табижа болохогүй.

Түлнүүдые зүбөөр харууһалха гээшэ хонинной шанар һайжаруулгада шиидхэхы удхашанартай. Түлнүүд ямар эрхэ байдалда байнаб, саашадаа ашаг үгэлгэнь тэрээнһээ дулдыдадаг байһыень мартажа болохогүй. Хонидые тон нарилжа илгаһан, хусануудые тон зүбөөр илгажа эхэ хонидто табиһан аад, хэрбээ түлнүүдээ нарай байхадань мууса харууһалдаг, тэжээлээр хүсэд хангадаггүй байгаа һаа, тэрээнһээ ехэ аша үрэ хүлеэжэ болохогүй.

Үүлтэр үүлтэрээр нютагжуулан илгаха, республикын колхозуудта үсхэбэрилхэ үүлтэр илгаха асуудал ехэ удхашанартай. Нарин нооһотой хонидые ба мүн холисотой үүлтэрэй хонидые үсхэбэрилжэ байһан дүй дүршэл дээрэһээ харахада, «алтайска меринос» үүлтэрэй хонин манай эндэхи сагай уларилда ехээр таарадаг, ашаг үгэлгэнь ехэ байдаг.

Сэлэнгын, Зэдын, Иволгын, Ториин аймагуудай колхозуудай хонинной фермэнүүдэй ба отарануудай үндэһэ һуури дээрэ гүрэнэй племрассадник Бурят-Монголдо эмхидхэхые ССР Союзай правительство зүбшөөгөө. Энээнэй зорилго хадаа республика дотор нарин нооһотой племенной хонидые үсхэбэрилгэ болоно. Хонинной шанар һайжаруулгада зорюулһан энэ хэмжээ-ябуулгые хүдөө ажахын Министерство ба дурсагдаһан аймагуудай организацинууд түргэнөөр бэелүүлхэ ёһотой.

Хонин ажалые хүгжөөлгэ ба ашаг үгэлгыень дээшэлүүлгэ хадаа хонинной харууһанһаа ба эдеэлүүлгэһээ дулдыдадаг байна. Хонин ажалые хүгжөөлгэдэ манай колхозууд ба совхозууд имагта үргэн ехэ бэлшээридээ найдаад һууха болоо һаа ехээр эндүүрхэ байна.

Хонинной шанар һайжаруулха ба нарин, нарибтар нооһотой хонидые үсхэбэрилхэ зорилгые тэжээлэй бата бэхи база байгуулангүйгөөр шиидхэжэ болохогүй. Тиимэһээ намагтай газар хатааж, сабшалангай һөөг бургааһа сэбэрлэжэ, хээрын сабшалангые үргэдхэхэ, сабшалангаа уһалжа, ургасыень дээшэлүүлхэ ба сабшалангай, бэлшээриин газарые һайжаруулха, тэжээлэй культурануудай тарилга үргэдхэхэ хэмжээнүүдые республикын Министрнүүдэй Совет ба партиин обкомой бюро тогтоол соогоо хараалһан байна. Хонидтоо тэжээлэй бата бэхи база байгуулгые гансахан бүдүүн тэжээл бэлэдхэлгээр хизаарлажа болохогүй. Шэмэтэ тэжээл (корнеплод ба силос), тэрэшэлэн концентрированна тэжээл бэлэдхэнгүйгөөр нарин, нарибтар нооһотой хонидые үсхэбэрилхын аргагүй. Аймаг, колхоз бүхэн эдэ бүхы асуудалнуудые хэлсэжэ, шиидхэхэ ёһотой.

Бүхы колхозуудта тэжээл бэлэдхэлэй бригадануудһаа гадна хонинной-товарна фермэ бүхэндэ сабшалангай ба бэлшээриин тусхай газарнуудые даалгажа үгөөд, чабанска бүхы бригадануудые сабшалангай газар һайжаруулха хүдэлмэридэ хабаадуулха, фермэ шадар зелёнко, корнеплод ба силосно культурануудые таридаг болохо хэрэгтэй.

Малажалые хүгжөөлгын эгээл харюусалгатай үе—малай үбэлжэлгэ ерэбэ. Үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлэдхээд, тэрэниие эмхитэйгээр үнгэргэхэ шухала. Үнгэрэгшэ жэлдэ муу бэлэдхэлтэй байһанһаа, үбэлжэлгэдэ хайша хэрэгээр хандаһанһаа боложо олон мал, илангаяа хонин олоор гарзалжа, ниитын малажалда ехэ хохидол ушаруулаа һэн. Үнгэрэгшэ үбэлэй хэсүү хүндэ байдалһаа зохихо тобшолол хэхэ ёһотойбди. Энэ үбэл бүхы хонидоо, түбхын түрүүн түрэхэ хонидые, түлнүүдые, хусануудые дулаан байраар, бардам хүрэхэ тэжээлээр хангаха хэрэгтэй. Хонидой үбэлжөөнэй байрануудта бүхы тэжээлээ шэрэхэ, зүбөөр гаргашалха, тоо бүридхэлыень һайнаар табиха ба найдамтайгаар хадагалха шухала.

Шанар һайнтай тэжээлые нарин ба нарибтар нооһотой хонидто, түлнүүдтэ ба түрэхэ хонидто элюулхэ хэрэгтэй. Гүрэндэ нооһо тушааһанай түлөө абаһан концентрированна тэжээлээ колхозууд заабол хонидтоо эдюулхэ ёһотой. Мүн хонидой минеральна тэжээл (дабһа) элбэг хүрэхөөр асаржа, бүхы хонидтоо хаһа сооньэлюулдэг болохо хэмжээ абаха хэрэгтэй.

Табанжэлэй турша соо хонидой

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюуртә)

ТҮРҮҮ ХОНИШОДОЙ РЕСПУБЛИКАНСКА ЗҮБЛӨӨН

Республикын колхозуудта ба совхозуудта хонин ажал хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг үгэлгые дээшэлүүлхэ тухай

ВКП(б)-гэй Обкомой Секретарь нүхэр А. У. ХАХАЛОВАЙ хэһэн элидхэлһээ

(Түгэсхэл)

...югой ехээр олошорхые хараадаа ...бажа, республикын Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй обком ...даа 600 мянган хониной байха ...повой байра бариха даалгабари колхозуудта үгэһэн байна. Барилгын иимэ ехэ түсэб дүүргэхын тула бүхы колхознигууд оролдосотойгоор хүдэлмэрилхэ ёһотой. Республика дотор хониной байра барилгые үргэнөөр ябуулха арга боломжонууд бии юм. Тэдэниие зүбөөр, саг соонь лэ хэрэглэхэ ёһотой. Барилга хэхэтээ хамта хониной фермэнүүдтэхи хүндэ хүдэлмэринүүдые: тэжээл буйлуулга, ...аар хангалга, нооһо хайшалалга мэтые үргэн ехээр механизацилха шухала.

Хонидые һайн шанартайгаар хайшалалга нооһоной валовой сугл...улгые ехэдхэхэ хэрэгтэ ехэ удхашанартай. Гэхэ зуура, энэ хүдэлмэриие һалан муугаар хэдэг баримтанууд үзэгдэдэг байна. Жэшээнь Зэдын, Сэлэнгын, Тарбагатайн ба бусад аймагуудай колхозуудта хони хайшалһанай һүүлээр 250—300 грамм хүрэтэр нооһон хонидоо үлэдэг байгаа. Хони хайшалалга муугаар үнгэргэһэнэй гэхээр энэ жэл 100 тонноһоо багабэшэ нооһо гээгээбди. Мүн хониной нооһо саг соонь хайшалаагүй...е, электромеханическа аппарадуудай дээрэһээ манай колхозууд ба совхозууд ехэ нооһо гээдэг байна. 1952 онһоо эхилжэ бүхы хонидоо механическа ёһоор хайшалдаг болохо аргатай байнабди. Энэ хадаа ...сэ гаргалгые хорооходо ба нооһо хайшалалгые 10—15 процентээр ...дхэхэ байна.

Манай республикын олон колхозууд хонидой үүлтэр һайжаруулан, ...нгаяа нютагай шэрүүн нооһотой эхэ хонидоо нарин нооһотой ...хусануудта табижа эхилһээр үни (10—15 жэл) болоо. Энэ болзор ...о һайн үүлтэрэй хонидые бии болгожо шадахаар байгаа. Гэбэшье, манай эндэ бурят-монгол үүлтэрэй хонид мүнөөдөө үгы байна. Шэрүүн нооһотой эхэ хонидые метизацилха хэрэгтэ, хонин ажалдахи племенной хүдэлмэри эмхидхэхэ талаар ехэ алдуу, дутагдалнууд гараһан байна. Юуб гэхэдэ олон колхозуудай метис хонидоонь муу нооһотой, бэень жэжэ ба туранхай байдаг. Энээндэ зоо-

ветмэргэжэлтэд, туршалгын станциин ба зооветинститудай наукна хүдэлмэрилэгшэд нилээд зэмэтэй, ушарынь, колхозуудта хониной үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ тохёолдоһон алдуунуудые тэдэнэр саг соонь оложо зайсуулаагүй, энэ шухала зорилго шиидхэлгэдэ туһалдаггүй байгаа.

Зорилго юуб гэбэл, зооветмэргэжэлтэд ба научна хүдэлмэрилэгшэд колхозуудай хонидой фермэнүүдтэ ба отаранuудта ябажа, хонин үсхэбэрилгэдэ, хонидые эдеэлүүлгэ ба харууһалгада, түлнүүдые томожуулгада, племенной малые зүбөөр хэрэглэлгэдэ туһалха, колхозуудтахи ба фермэнүүдтэхи племенной хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ тохёолдоһон дутагдалнуудые, алдуунуудые саг дары оложо, тэдэниие зайсуулха ёһогой байна.

Большевистскэ парти ба советскэ правительство хадаа кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, шэлэн олохо ба хубаан табиха ябадалда ехэ анхарал хандуулдаг. Өөрынгөө хэрэгые һайн мэдэдэг ба тэрээндэ дуратай хүнүүд ямаршье хэрэгэй амжалта туйлажа шададаг байна.

Энэ хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд ба алдуунуудтайбди гэжэ сэхэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Юушье мэдэхэгүй, дүй дуршэл багатай хүнүүдые хонин ажалда табиха ябадал үзэгдэдэг. Хонишодой бригадануудай хүдэлмэрилэгшэд ходо һэлгэгдэдэг, энээнһээ шалтагаалан хони харууһалгада харюусалгагүйгөөр хандаха ушар үзэгдэдэг байна. Энээнһээ үндэһэлэн хониной харууһан муу болоод, томо хонид ба түлнүүд олоор үхэдэг, олон эхэ хонид һубайрдаг ба колхозно фермэнүүдһээ хонидые гаргашалха ябадал гарадаг байха юм.

Олон колхозуудай правленинүүд хонин ажал дээрэ ябаһан хүдэлмэрилэгшэдые культурно-ажаһуудалай условёор хангадаггүй, ажалыень муугаар эмхидхэдэг байна.

Хонин ажал хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг үгэлгые ехэдхэхэ зорилго хадаа хониной-товарна фермэнүүдые даагшад, хонишод, пастухнууд, хурьгашадые шадамараар ба зүбөөр шэлэн олоһонһоо болохо юм. Хони үсхэбэрилхэ дүй дуршэл ехэтэй колхознигуудые хонин ажалда хүдэлмэрилхөөр эльгээгээд, тэндэнь ходо байлгаха шухала. Колхозуудай правленинүүд ба партийна организацинууд болбол өөһэдынгөө хэрэг һайн мэдэдэг ба тэрээндээ дуратай, дүй дуршэл ехэтэй хонишодые хониной-товарна фермэнүүдтэ бусааха уялгатай. Хониной-товарна фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые халуун анхаралаар хүреэлхэ, тэдэнэй дүүргэжэ байһан хүндэтэ үүргэ тухайда, хони үсхэбэрилһэнэйнь түлөө хониной-товарна фермэдэ хүдэлмэрилдэг колхознигуудта, колхозуудта парти ба правительствын тодорхойлһон урмашуулгын хэмжээнүүд тухай хэлэжэ үгэхэ хэрэгтэй. Хонидой отаранuудай байралдаг газарнуудта хонишодой байха дулаан гэрнүүдые бариха шухала. Хониной-товарна фермэнүүдтэ хүдэлмэрилдэг колхознигуудта культурна-ажабайдалай һайн услови хангаха хэрэгтэй.

Нүхэд! Колхозно үйлэдбэри хадаа хониной тоое түргэнөөр олошоруулха, тэрэнэй ашаг үгэлгые дээшэлүүлхын тула угаа ехэ резервнүүдтэй байна. Эдэ резервнүүд түрүү хонишодой болон колхозуудай жэшээ дээрэһээ ямаршье аймаг ба колхоздо элеэр харагдана. Эдэнэр түл абалгаар, нооһо хайшалалгаар аймагуудай ба республиканска дунда жэшээнэй показателиие ехээр үлүүлээ. Эрхим колхозууд ба хонишод эдэ амжалтануудые яагаад туйлааб гэбэл, хонин ажалдахи культурые ходо дээшэлүүлжэ, аша туһа ехэтэй зоотехническэ методээр хүдэлмэрилжэ, наукын туйлалтануудые ба хонин ажалай новаторнуудай дүй дүршэлые оролдосотойгоор хэрэглэнэ.

Манай республикын колхозууд хонин ажал хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид, хоёр жэл соо гү, ехэдээл һаа гурбан жэл соо дүүргэхэ бүхы арга боломжотой. Энэ зорилгоёо дүүргэжэ шадахамнай лабтай. Хонин ажалай шэнэ дэбжэлтэ хангаха, тэрэнэй ашаг үгэлгые ехээр дээшэлүүлхэ, гүрэндэ һайн шанартай нооһо үгэдэг болохын тулада Бурят-Монголой колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд бүхы хүсэ шадалаа гаргаха гэжэ манай республиканска зүблөөнэй үмэнэһөө түрэл советскэ правительствоёо, большевистскэ партияа, агууехэ вождь, хүндэтэ, инаг Сталинаа найдуулнабди.

Бурят-Монголоо хүгжэнги хонин ажалтай республика болгоё

Ц. ЦЫБАНЖАПОВА, Хориин аймагай Удын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хониной-товарна фермые даагша

Манай колхозой гэшүүд хонин ажал хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбые хоёр жэл хахад соо дүүргэхэ уялга абаһан байна. Энэ хадаа харюусалгатайшье, ехэшье зорилго болоно. Бидэнэр энэ зорилгоёо дүүргэжэ шадахабди.

Минии хүтэлбэрилжэ байһан хониной-товарна фермэдэ 6360 хонин бии. Эдэ хонид 17 отара болгогдожо таһалагданхай. Үнгэрэгшэ үбэл бүхы хонидоо бүрин бүтэнөөр ондо оруулаад, 2400 эхэ хонинһоо 2460 хурьга абажа түлжүүлээбди. Энээнэй ашаар хони үсхэбэрилхэ гурбан жэлэй түсэбые 114,3 процент дүүргэһэн байнабди. Манай фермэ нооһо хайшалха түсэбөө мүн лэ үлүүлэн дүүргэө. Нарибтар нооһотой хонинһоо дунда зэргээр 2,6 килограмм, меринос хонинһоо 4,5 килограмм нооһон абтаа.

Бидэнэр хони үсхэбэрилгөөр зарим тэды амжалта туйлабашье, үшөөл ехэнүүд дутагдалнуудтай байнабди. Манай фермын хонид үүлтэр үүлтэрээрээ, класс классаараа зүбөөр үшөө илгагдаадүй. Манай отаранuудта нарин, нарибтар нооһотой хонидһоо гадна шэрүүбтэр нооһотой хонид бии юм.

Хоёр жэл хахад соо фермээ ашаг шэмэ ехэтэй хонидые үсхэбэрилдэг фермэ болгохо зорилготойбди. 1953 оной июль һара хүрэтэр табан жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ, фермэдээ 14 мянган хонитой болохо байнабди. Тиин имагтал нарин, нарибтар ба шэрүүбтэр нооһо гүрэндэ тушаадаг болохо ёһотойбди.

Энэ зорилгые шиидхэхын тула наукын туйлалтануудые ба түрүү шүүлэй дүй дүршэлые шудалжа, өөһэдынгөө хүдэлмэридэ хэрэглэхэ, хониной үүлтэрые һайжаруулха байнабди. Бидэнэрэй урда табигдаһан ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула һайн мэргэжэлтэй кадрнууд хэрэгтэй. Тиимэһээ 1953 он хүрэтэр зоотехническэ гурбан жэлэй курсануудта фермымнай бүхы хүдэлмэрилэгшэд һуража гараад, «хонин ажалай мастернууд» гэжэ нэрэзэргэ абаха байна.

Дааһан хонидоо һайнаар харууһалжа, түлнүүдыень бүрин бүтэнөөр үсхэһэнэй түлөө манай фермын хонишод Д. Базаров, Д. Бадмаева, Д. Ойдопова, Л. Тохтохоева гэгшэд «Республикын эрхим хонишон» гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэдэ хүртэһэн байха юм.

Энэ жэлэй үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ байнабди. Хонидойнгоо байра заһабарилжа дүүргэхэ болообди. Хонидой тооё олошоруулха түсэб дүүргэхын тула орооной кампаниие эмхитэйгээр үнгэргэхэ гэжэ оролдонобди. Энэ һарын 20-һоо хонидоо искусственнаар ороондо оруулжа эхилхэмнай. Энэ кампаниие ехээр унжагайруулангүй үнгэргэхэ шухала.

Хонидые тарганаар харууһалжа шадабал, үдэсэтэй байдаг, һайхан нооһо үгэдэг юм. Тиимэһээ хонин һүрэгөө зунай үедэ һайнаар харууһалаад, үбэлдөө зүбөөр эдеэлүүлжэ, тобир тарган байлгахын тула оролдодогбди.

Хонидойнгоо тооё олошоруулхын, нооһо ехээр хайшалжа абадаг болохын тула бидэнэр бүхы шадабаряа гаргаха байнабди.

Хүдөө ажахые, малажалые хүгжөөхын тула парти ба правительствын, нүхэр Сталинай табидаг анхарал оролдолгодо эрхим ажалаараа харюусахабди, хониной тооё олошоруулжа, ашаг үгэлгыень ехэдхэжэ, гүрэндөө һайн шанартай нооһо улам ехээр үгэдэг болохобди гэжэ фермынгээ хонишодой зүгһөө хэлэхэ байнаб.

Ашаг ехэтэй һалбари

Ч. ГАЛСАНОВ, Зэдын аймагай „Улаан Үшөөтэ" колхозой ОТФ-е даагша

Манай артель Үшөөтын үргэн талада 18 мянга гаран гектар сабшалангай ба бэлшээриин газартай юм. Энэ хадаа адуу мал амжалтатайгаар үсхэбэрилхэ арга боломжо олгоно. Колхознай 9700 толгой хонитой. Хонидоймнай тоо дайнай урда тээхи жэлнүүдэйхидэ орходоо 60 процентээр олошоронхой. Мүнөө жэлдэ хонидойнгоо тоо олошоруулха түсэбөө үлүүлэн дүүргээбди. Ерэхэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 110 хурьга абаха зорилготойбди.

«1951—1955 онуудай туршада республикын колхозуудта хонин ажал хүгжөөхэ ба нооһо ехээр бэлдэхэ хэмжээнүүд тухай» БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй обкомой тогтоол хадаа хонин ажал түргэнөөр хүгжөөлгэдэ угаа ехэ удхашанартай. Манай колхознигууд хонин ажал хүгжөөхэ табанжэлэйнгээ түсэбые хоёр жэл хахад соо дүүргэжэ, хонидойнгоо тооё 14 мянга хүргэхэ гэжэ нэгэн һаналаар шиидэнхэй. Нарин ба нарибтар нооһотой хонидой тоо хэдэн дахин олошоруулагдаха байна. Хонидой 13 байра шэнээр бариха, хониной нооһо хайшалалгые дүүрэн механизацилха байнабди.

Хонин ажал хүгжөөлгын угаа ехэ удхашанартайе ба тэрээнһээ олзо доходой ехээр оруулагдадаг байһаниие энэ жэлэй жэшээ дээрэ харуулжа болоно. Гансахан нооһо тушааһанайнгаа түлөө 70 мянган түхэригэй олзо доход колхоздоо оруулаабди. Тиихэдэ бүхы дээрээ 200 мянган түхэригэй олзо доход хонин ажалһаа абтаа. Нооһо тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө гүрэндэ таряа багаар тушааһан байнабди, мүн мяха тушааха түсэбнай доошолуулагдаха юм. Парти ба правительствын тогтоолой ёһоор, нооһо тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө мүнгэн шан абахабди. Эгээн багаарнь тоолобол, 3—4 жэл болоод байхада манай колхоз хонин ажалһаа жэл бүри 600—700 мянган түхэригэй олзо доход оруулдаг болохо юм. Тэрэшэлэн хони үсхэбэрилхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө хонишод урмашуулагдана. Жэл бүри колхозоймнай түрүү хонишод 150—200 хони ажалай нэмэлтэ түлбэридэ абадаг байна. Хонишод Самбуев ба Идамжаповай булэнэр ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 12—14 хурьга абаа.

Манай «Улаан Үшөөтэ» колхозой хонишод хонин ажал хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые 2 жэл хахад соо дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллахаар зориг жонхой.

Нооһо ехэтэй хонидые үсхэбэрилэе

Надежда ШИРАПОВА, Хэжэнгын аймагай Дунда-Худанай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Би 1947 онһоо хойшо Хэжэнгын аймагай Дунда-Худанай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хониной-товарна фермын хонишоор хүдэлмэрилнэб. Мүнөө 150 хони харууһалдагби. 4 жэлэй турша хонишоор хүдэлмэрилжэ, хони харууһалха талаар баян дүршэлтэй болооб. Нютагайнгаа бэлшээриин условинуудые һайнаар шудалһан дээрэһээ хонидоо ямар үедэ ямар газарта бэлшээхэеэ мэдэнэгби. Үнгэрэгшэ жэлэй үбэлжэлгэ ехэ бэрхэшээлтэй байгаа. Тиигэбэшье хонидойнгоо хойноһоо һайнаар харууһалжа, нэгэшье хони гээнгүй, дунда шадалтайгаар ...о оруулаа һэм. Тиигэжэ, өөрын даалһан 150 хонинһоо 150 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлээ байнаб. Мүн хонидой харуу... һайжаруулһанай ашаар нооһо үгэлгэнь дээшэлһэн байна. Мүнөө жэлдэ хониной нооһо хайшалха түсэбөө 120 процент дүүргээбди.

Хонин ажал хүгжөөхэ ба нооһо ехээр бэлэдхэхэ тухай ВКП(б)-гэй обкомой ба республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоол хадаа бидэнэр хонишодые улам һайнаар ажаллахые уялгална. Энэ тогтоол хадаа нниитынгээ хонин ажалые үзэгдөөгүй түргэнөөр хүгжөөхэ, нооһо хайшалалгые ходэ дахин дээшэлүүлхэ арга боломжо бидэнэртэ олгохо байна. Гадна, оролдосотойгоор хүдэлмэрилдэг түрүү хонишод энэ тогтоолой ёһоор урмашуулагдаха байна.

Хонин ажал бүхы хэмжээгээр хүгжөөхын ба ашаг шэмыень түргэнөөр дээшэлүүлхын түлөө өөрынгөө харюусалгые мэдэржэ, хонидойнгоо ерэхэ үбэлжэлгые, мүн түл абалгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын тула шухала хэмжээнүүдые абанхайб. Мүнөө жэлдэ манай колхоз «советскэ меринос» үүлтэрэй племенной 10 хусануудые худалдажа абаа. Тэдэ хусануудые хэрэглэн, манай бригадын 150 хонид искусственна аргаар ороондо оруулагдаха байна. Тиигэжэ ерэхэ жэлдэ һайн үүлтэрэй хурьгадые абаха байнабди. Хонидой орооной кампаниин хоорондохи болзорые богонидхожо, 1952 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 130-һаа үсөөнбэшэ хурьга абаха ябадал туйлаха байнаб. Өөрынгөө дааһан хонидые хүсэд метизацилһанай ба хонидоо һайнаар харууһалһанай ашаар ерэхэ жэлдэ эхэ хонин бүриһөө 3,5—4 килограммһаа багабэшэ нооһо хайшалха байнабди.

Би өөрынгөө абаһан уялгануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэб гэжэ мэдүүлнэб. Тиин колхозойнгоо малажал дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан бүхы комсомолецуудые социалистическэ мүрысөөндэ уряалааб.

Үүлтэр һайжаруулгада анхарал табия

Д. Ц. ДОРЖИЕВ, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ОТФ-е даагша

Хони үсхэбэрилгэ хадаа манай ороной ажалшадай ажана тэниглэн байдалые улам һайжаруулха, манай арадай ажахые улам ехээр хүгжөөхэ, манай хүнгэн промышленностиие нооһоор хангаха хэрэгтэ ехэ удхашанартай. Большевистскэ партиин ба советскэ правительствын анхарал оролдолгын ашаар, бидэ колхознигууд өөһэдынгөө малые олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ бүрин арга боломжотой болообди. Манайда түрүү техникэ бии, мэргэжэлтэд бии.

Манай колхоз ехэ газартай, элбэг баян сабшалантай, элдин һайхан ба үргэн ехэ бэлшээритэй юм. Манайда хони үсхэбэрилхэ бүхы арга боломжонууд бии. Табанжэл соо манай колхоз малажалай гол һалбари болохо хонин ажалые улам ехээр хүгжөөхэ гэжэ хараална.

Колхознай 14.900 хонитой юм, тэдэ хонид 19 гүүртэдэ байдаг. Юрөө, Удунга, Талын булаг, Хаалгата, Наран гэжэ нютагуудта эрхим һайн бэлшээри бии. Бидэнэр 1953 ондо 26.500 хонитой байхабди. Энээниие туйлахын тула бидэнэр Эхэ оронойнгоо үмэнэхи уялгаяа бүрин мэдэржэ, нэрэтэй түрэтэйгөөр хүдэлмэрилхэбди.

Мүнөө манай колхоздо нарин нооһотой 470 меринос хонид, тэрэ тоодо 97 меринос хусанууд бии юм. Нютагай хонидые меринос хусануудтай ороондо оруулжа, нарин ба нарибтар нооһотой хонидые абаха байнабди. Колхознай октябриин 11-һээ захалан хонидые искусственнаар ороондо оруулжа эхилээ. Манай хонид бултадаа алтайска меринос үүлтэрэй хонид болохо юм. Бидэнэр хонидой үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ бүхы анхаралаа хандуулха ёһотойбди.

Манай колхоздо дүй дүршэлтэй хонишод олон. Бадма Бальжирова, Цырен-Бутэд Ачитуева ба бусад олон хонишод эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилнэ, хони үсхэбэрилхэ талаар үүсхэл гаргана.

Колхознай 1953 ондо хонин ажалһаа 700.000 түхэриг олзо абаха юм. Мүнөө бидэнэр гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө хүсэд дүүргээбди, мүн һү тушааха түсэбөө дүүргэнхэйбди.

Колхозно таряашадай ажана тэнигл эн байдалые һайжаруулха тухай большевистскэ партиин, советскэ правительствын ба нүхэр Сталинай анхарал оролдолгодо харюу болгон, бидэ колхознигууд эрхим һайнаар хүдэлмэрилжэ, манай уужам баян талануудые бүрхээмэ олоор хонидоо үсхэбэрилхэбди.

Метизацилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулая

Дари-Дулма ЧИМИТОВА, Сэлэнгын аймагай Загустайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой техник-осеменатор

«1951—1955 онуудай туршада колхозуудай хонин ажал хүгжөөхэ ба гүрэндэ нооһо ехээр бэлдэхэ хэмжээнүүд тухай» БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй обкомой тогтоол хадаа хонидые метизацилга бүхы хэмжээгээр үргэдхэхэ, үүлтэрыень һайжаруулхые, ашаг шэмыень дээшэлүүлхые республикын бүхы хонишодһоо ...ннэ.

Хонидые искусственнаар ороондо оруулагша-техникээр 1938 онһоо хойшо минии хүдэлмэрилдэг Сэлэнгын аймагай Загустайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хонин ажалтай томохон колхоз. Манай колхоз олон мянган хонитой.

13 жэл соо техникээр хүдэлмэрилхэ зуураа, нэгэшье хониной һубайрха ябадал гаргаагүйб. 1950 ондо 790 толгой хонидые искусственнаар ороондо оруулжа, 801 хурьга абаһан байнаб. Искусственнаар ороондо оруулагдаһан хонид бултадаа элүүр энхэ һайн түлнүүдые үгөө, нэгэшье хурьган үхөөгүй. Хони искусственнаар ороондо оруулхын урда тээ зоотехник ба ветеринарай заабаряар эхэ хонидые, мүн хусануудые нарин нигтаар шэлэн олодогби. Тэрэнэй ашаар шанар муутай эхэ хонидые ба хусануудые хэрэглэхэ ябадал зайсуулагдадаг.

Манай колхозой правлени ба партийна организаци болбол ВКП(б)-гэй обкомой бюрогой ба республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые дүүргэлтэ болгон, ниитынгээ хонин һүрэгые бүрин метизацилхын түлөө зохихо хэмжээнүүдые абажа байна. Энэ зорилгоор мүнөө жэлдэ колхоздомнай хонидые искусственнаар ороондо оруулгын 4 пунктнууд түхеэрэгдөө. Тэрэ пунктнууд дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэдөөр хангагданхай.

Минии пункт Булаг гэжэ газарта байдаг. Мүнөө жэлдэ 900 хони искусственна аргаар ороондо оруулха байнаб. Энэ хүдэлмэри амжалтатайгаар дүүргэхын тула пунктынгаа байрые, түхеэрэлгэнүүдые, приборнууд болон бусад хэрэгсэлнүүдые түгэс бэлэн болгонхойб.

100 хонин бүриһөө 120 хурьга абахын түлөө

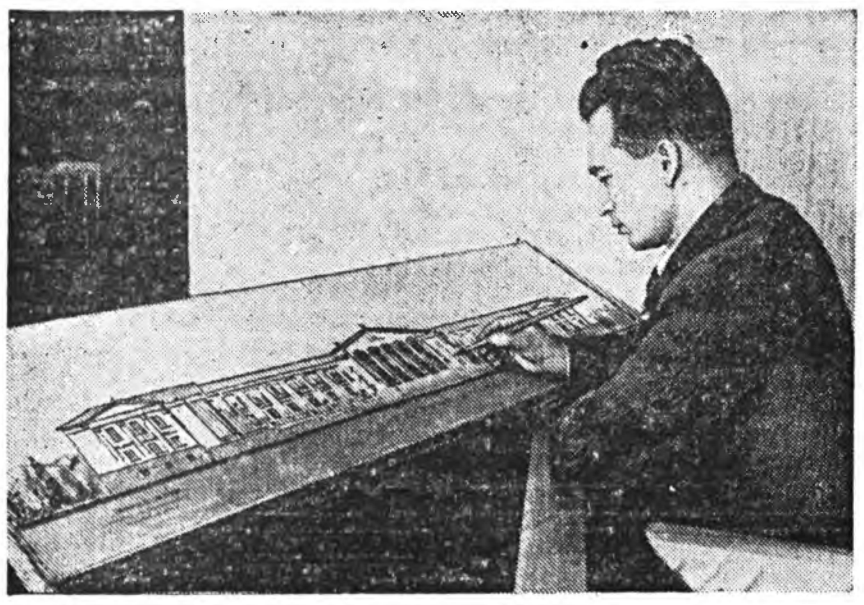
Санжа Жигмытов, Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой ОТФ-гэй ахалагша хонишон

Колхознай хонин ажалаа амжалтатайгаар хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжотой. Манай бригадын хүдэлмэри энээнэй элитэ гэршэнь болоно. Манай бригадынхид үнгэрэгшэ үбэл хонидойнгоо үбэлжэлгые һайнаар эмхидхэһэнэй ба оролдолго ехэтэйгээр ажаллаһанай ашаар бүхы хонидоо бүрин бүтэнөөр үбэлжүүлһэн байгаа. Мүнөө жэлдэ өөһэдынгөө дааһан 500 эхэ хонинһоо 560 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлээбди.

Ниитынгээ хонин ажал хүгжөөхэ ба нооһо хайшалалгые дээшэлүүлхэ тухай ВКП(б)-гэй обкомой ба республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые манай бригадын гэшүүд тон баяртайгаар зүбшэжэ байна. Энэ тогтоолдо харюу болгон бидэнэр хонин ажалаа хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые 1953 оной июль болотор — Бурят-Монголой республикын 30 жэлэй ойн үдэр болотор дүүргэхэ уялга абаабди. Энэ зорилгоор мүнөө намарай хонидой орооной кампаниие һайн шанартайгаар, эмхитэйгээр үнгэргэхын тула түгэс бэлэн болообди. Манай бригадада «Советскэ меринос» үүлтэрэй 11 хуса бии. Тэдэ хусанууд мүнөө һайн шадалтай болгогдонхой. Мүнөө жэлдэ искусственна аргаар 200 хонин ороондо оруулагдаха юм.

Бригадамнай хонидойнгоо үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдээ. Бригадын гэшүүдэй хүсөөр хонидой 2 байра, хурьгадай 2 байра капитальнаар заһагдаһан ба бүхы байранууд сагаалагдажа, дезинфекцилэгдэһэн байха юм. Тэрэшэлэн хонидой үбэлдөө эдихэ тэжээл асарагданхай.

Манай бригадын гэшүүд бага-балаа дүршэл ехэтэй ба оролдосотой һайнаар ажалладаг хонишод юм. Орооной кампаниие шадамараар эмхидхэжэ, мүн хонидойнгоо үбэлжэлгые, түл абалгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, хонидоо бүрин бүтэнөөр харууһалха ба 1952 ондо 100 хонин бүриһөө 120-һоо үсөөнбэшэ хурьга абаха, мүн тэрэшэлэн эхэ хонин бүриһөө 3 килограммһаа доошобэшэ нооһо хайшалха гэжэ оролдохо байнабди. Манай бригадынхид колхозойнгоо хонишодой бусад бригадануудые социалистическэ мүрысөөндэ уряалаа.

☆

Таджикска ССР. Ленинабадска районой Ворошиловай нэрэмжэтэ томоохогдоһон колхоз 1950 ондо 20 миллион гаран түхэриг олзо оложо ба агрогород барижа эхилһэн байна. Колхозой культурын ордоной архитектурна проект мүнөө зохёогдожо байна. Тус ордон соо 1000 хүнэй һууха харалгын зал, спортивна зал, агрономин, зоотехникын кабинедүүд, парткабинет бии.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: культурын ордоной проектые гольна архитектор Х. А. Юлдашев гольна фасадай проект зохёожо байна.

ТАСС-эй фотохронико.

☆ ☆

Ажалай албанска партиин 10 жэлэй ойдо албанска ажалшад бэлэдхэнэ

ТИРАНА, октябрийн 18. (ТАСС). Ажалай албанска партиин тогтоһоор 10 жэлэй ойн дүтэлжэ байһантай дашарамдуулан, Албаниин Арадай Республикын промышленна предприятинүүд ба барилгануд дээрэ ажалай ехэ дэбжэлтэ харагдана.

Үйлэдбэриин коллективүүд алдарта ойн хүндэлэлдэ абаһан уялганууаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Энвер Ходжын нэрэмжэтэ заводой хүдэлмэришэд гурбадахи кварталайгаа түсэбые 116,5 процент дүүргэв. Июль ба август соо тэдэнэр 460 мянган лек алмаба. Советскэ хүдэлмэришэдэй дүй дуршалые хэрэглэһэн ушарһаа, энэ завод дээрэ ажалай бүтээсэ дээшэлһэн байна. Заводой токарьнуудай 90 процентнь металлнуудые түргөөр зүһэхэ талаар советскэ стахановецүүдай зохёоһон аргануудые хэрэглэдэг байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ гидроэлектростанциин барилгашад үйлэдбэриин түсэбүүдые һара бүри үлүүлэн дүүргэнэ. Олохон хүдэлмэришэд нормоёо 300 процент дүүргэнэ.

Корчдэхи Мворне-Дреновэй нүүрһэнэй шахтын бүхы шахтёрнууд партиин 10 жэлэй ойн урда тээ бүгэдээрээ ударнигууд болохо гэһэн уялга абаад, тэрэнээ нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлнэ. Тэдэнэр нормоёо үдэр бүри 110 процент хүрэтэр дүүргэдэг байна. Гурбадахи кварталда тэдэнэр түсэбһөө гадуур 1.340 тонно шулуу нүүрһэ үгөө, 54 мянган лек алмаба.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, октябрийн ... (ТАСС). Бүхы фронтнууд дээрэ корейскэ Арадай армиин соединенинүүд Хитадай арадай ба... дуратанай частьнуудтай нигтэ... ни харилсаатай ябажа, американо-английска интервенционистнуудай ба ... сэрэгүүдэй шанга добтолгонуудые гэдэргэнь сохижо үргэлжэ... лөөд, тэдэнэй хүнүүдтэ ба техникэдэ ехэ гээлтэ хоролтонуудые ушаруулжа байна гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командованиин мүнөөдэр ... жуулһан мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Зүүн фронт дээрэ Иньчжэ... хойгуур райондо Арадай армиин частьнууд Арадай армиин ... гаалалтын линии сүмэлхые ... дайсанай добтолгонуудые амжалтатайгаар гэдэргэнь сохёо.

Арадай армиин зенитнэ частьнууд ба дайсанай самолёдуудые агнан буудагшадай отрядууд Сэ... ривонь, Сонним, Аньбень ба ... сад городууд шадарай агаарта ... лан хүн зониие зэрлиг муухайгаар бомбодожо, пулемёдоор буудажа ... дайсанай 5 самолёт унагааба.

Н. ЦЫНГУЕВ

АМГАЛАН АЖАЛАЙ ДАРХАН

Эртэ үглөөнһөө
Эршэтэ ажал эхилнэ —
Колхозой мастерской соо
Хөөргэ забдагүй уухилна.
Бата дархан
Балтаа дээрэ далайгаад,
Бахатай шангаар
Буулгана, түмэр даатана.
Аюулта зэбсэг,
Алуурай эрнтые бүтээнэ бэшэ,
Хурса үзүүртэй
Хүдэр лемех шэнээр хэнэ.
Дүрэжэ улаабхилан
Дүлэтэ шэрээдэһэн сасарна.
Алаха, шатааха
Аюулта ошон бэшэл —
Амгалан байдалай
Ажалай охин гэшэл.
Шэрээжэ хатааһан
Шэнэхэн лемегынь мохоногүй,—
Элүүр хүрьһэ
Эсэжэ доогуур хахална.
Элдин ужам
Элдэгдэһэн полиһоо удангүй
Баглайран ургаад,
Баян тариан надхана.

Колхозой радиоузел

Хорин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 100 ватт хүсэтэй шэнэ радиоузел тоноһоб. Мүнөө радио лини татагдажа байна. Энэ узел 500 радиотoчко хангаха юм. Артелиин центр дээрэхи колхозникууд гэрнүүд сүм радиотой болохо байна.

Тэрэшэлэн колхозой малажалай фермэнүүд ба полевой стануд радиотой болгогдохо юм. Радиоузелай дэргэдэ студи бии. Тэндэһээ дамжуулга хэгдэхэ бина.

А. Мангатханов.

Һургашадай экскурси

Иволгын аймагай Гурульбын долоонжэлэй һургуулиин 5, 6 ба 7-дохи классуудай һурагшад экскурсияар Улан-Удэ город һаяхан ошоод бусаба. Тэдэнэр пионернүүдэй ордондо орожо, тэндэ ородой агуехэ үзэрһэ ушарһаашадай картинануудые хараһан ба кружокгүүдайнь хүдэлмэритэй танилсаһан байна. Тус ордоной радио шудалагшадай кружокой хүдэлмэри тэдэнэрые ехээр һонирхуулаа.

Гурульбынхид пионернүүдэй ордондо киногой, радиогой ба авиациин инженернүүдтэй уулзаһе, кинокартина хайшан гэжэ буулгадаг, радио дамжуулга хайшан гэжэ хэгдэг, агаараар яажа тамардаг тухай һонин хөөрэлдөөнүүдые шагнаһан байна.

Л. Бондаренко.

Хүдөөгэй лекториінуудай хүдэлмэри тухай

Манай республика дотор хүдөөгэй лектори хадаа научна болон политическэ эрдэм дэлгэрүүлхэ гол формо болонхой. Мүнөө хүдөөдэ лекторскэ 116 нэгэдэлнүүд хүдэлмэрилжэ байна. Хүдөөдэ үнгэрэгдэһэн лекцинүүдэй 70 процентынь хүдөөгэй лекторнууд уншана. Олон янзын асуудалнуудаар лекцинүүд уншагдадаг болоо. Лекцинүүдэй шанарынь нилээд һайжараа. Тиимэһээ олониитэ ажалшад лекцинүүдые ехээр һонирходог болоо байна.

Хүдөөгэй лекторнууд, мүн тэдэнэй дэргэдэхи лекторскэ нэгэдэлнүүд манайда эмхидхэгдээд эдэ халһаар 2—3 жэл болоо. Энэ үе соо тэдэнэр эмхидхэлэйнгээ талаар нилээд бэхижээ, лекционно хүдэлмэриин дүй дуршалаар баяжаа.

Ехэ-Куналейн культурын байшангай дэргэдэ 1948 ондо эмхидхэгдэһэн лекторнүүдэй хүдөөгэй нэгэдэл эрхим һайн хүдэлмэриин үлгэр жэшээ харуулна. Эндэ долоонжэлэй һургуулиин багшанар, врач, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хүдэлмэрилнэ. 3 жэл соо тэдэнэр хэдэн зуугаад лекци уншаһан байха юм. Энэ лекториин хүтэлбэрилэгшэ байһан нүхэр С. Орлов өөрынгөө хүдэлмэридэ харюусалгатайгаар ба оролдосотойгоор хандадаг байна. Мүнөө нүхэр Орлов элдэб олон асуудалнуудаар лекцинүүдые ходо уншана. Тэрэ хадаа 4 жэл соо 14 лекци өөрөө бэлэдхэжэ, ажалшадай дунда һонирхолтойгоор уншаһан байна. Нүхэр Орлов «Колхоздо ажалай жаяг заршам бэхижүүлхэ тухай», «Колхозно ба совхозно нитын ашаг шэмэтэ малажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тухай», «Дэлхэй дээрэ ажабайдал хайшан гэжэ бии болоо6?» гэхэ мэтын олон ба һонирхолтой темэнүүдээр лекцинүүдые уншаһан байна.

Тэрэшэлэн тус нэгэдэлэй мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Н. Рыбаков эдэбхитэй лектор юм. Тэрэ хадаа 9 темээр лекци бэлэдхэжэ, эндэхи МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй болон колхозникүүдэй дунда оло дахин уншаһан байна. Мүн лекторнууд В. Смирнова, Н. Меньщикова, Н Зэмураев, С. Мухин эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилнэ.

Лектори соонь һара бүхэндэ заабол 4 лекци уншагдадаг юм. Тиихэдэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Хандалгада гар табилгын кампаниин үедэ һара соо 8 лекци уншагдаһан байна. Лекторнүүд болбол Ленинэй нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхозой бригадануудта, фермэнүүдтэ ошожо, лекци уншадаг. 1951 оной 9 һарын турша соо 50 лекци, тэрэ тоодо колхозой бригаданууд болон фермэнүүдтэ 20 лекци уншагдаһан байна.

Энэ лекторскэ нэгэдэл өөрынгөө заседани дээрэ лекцинүүдые зүбшэн хэлсэдэг, лектор бүхэнэй хүдэлмэри туналамжа үзүүлдэг байха юм. Тиин 3 жэл соо 25 заседани үнгэргэжэ, тэдээн дээрээ 30 лекци зүбшэн хэлсэһэн байна. Лекцинүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ бүхы лекторнууд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Энэ хадаа лекциин шанарые һайжаруулхаһаа гадна, мүн лекторай мэргэжэлыень дээшэлүүлдэг байна.

Тус лекторскэ нэгэдэлэй хүдэлмэридэ мүн зарим дутуунууд бии. Лекцинүүдэй бэшэгдэмэл текстнүүдтэ рецензи хэгдэнэгүй. Естественно-научна асуудалнуудаар лекцинүүд хомор бологдог.

Тэрэшэлэн Тарбагатайн аймагай Куйтунска хүдөөгэй клубай, мүн Десятниковска хүдөөгэй клубай дэргэдэхи лекторскэ нэгэдэлнүүд муу бэшээр хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр хадаа СССР-эй гадаадын политикын асуудалнууд тушаа, шэнэ дай үүдхэгшэдтэ эсэргүү эб найрамдалай төлө барилгадай хүдэлөөн тухай ажалшадай дунда ойлгуулжамнын хүдэлмэри ябуулна. Мүн Мухаршэбэрэй аймагай лекторнүүдэй хүдөөгэй нэгэдэлнүүд лекционно пропаганда һайнаар эмхидхэдэг байха юм. Жэшээнь, Хонхолойн хүдөөгэй лекторскэ нэгэдэл Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Хандалгада гар табилгын кампаниин эхилһэн саһһаа хойшо колхозникүүдэй дунда 18 лекци ба элидхэл эмхидхэһэн байна. Тэрэшэлэн Заиграйн аймагай Үнэгэтэйн, Сэлэнгын аймагай Загустайн хүдөөгэй лекторскэ нэгэдэлнүүд муу бэшээр хүдэлмэрилжэ байна.

Мүнөө лекционно пропагандые колхозно клубуудта, колхозуудай малажалай фермэнүүдтэ үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Лекцинүүдэй идейнэ шанарые эрид һайжаруулха хадаа хүдөөгэй лекторскэ нэгэдэлнүүдэй хүдэлмэриин нэн шухала зорилго болоно. Лекцинүүдые цикл циклээр уншадаг болохо хэрэгтэй. Мичуринска биологиин, медицинын, астрономиин, научно-атеистическэ темэнүүдээр лекцинүүдые холодоо уншажа байха шухала. «Дэлхэй дээрэ ажабайдал хайшан гэжэ бии болоо6?», «Дэлхэй дээрэ ажабайдалай хүгжэлтэ тухай», «Хүн хайшан гэжэ бии болоо6?», «Шэнэ сортын ургамалнуудые бии болгохо мичуринскэ арганууд», «Шажанай бии болоһон тухай» гэхэ мэтын темэнүүдээр уншагдаһан лекцинүүд олониитэ ажалшадта ехэ һонирхолтой ба удхашанартай байна.

Зүгөөр, зарим аймагуудтахи культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин табагууд хүдөөгэй лекторнүүдтэ хүсэд анхаралаа хандуулнагүй, тэдэнэй хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ, тэдэндэ хэрэгтэй туһаламжа үзүүлнэгүй. Жэшээнь, Прибайкальска аймгүйсэдкомой культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин таһагые даагша нүхэр Быков хүдөөгэй лекторнүүдэй хүдэлмэридэ анхарал огто табидаггүй, научно-гэгээрэлэй эрдэм пропагандирһоолто тушаа ороддонгогүй. Тэд ВКП(б)-гэй айком, аймгүйсэдком идеологическа энэ шухала хүдэлмэриие эрид һайжаруулхыень нүхэр Быковһээ эрилэгүй.

Н. Ербанов.

Сад тарилгын неделиин дүн

Энэ жэлдэ манай республика дотор «Сад тарилгын недели» үнгэргэгдэжэ, октябрийн 15-да дүүрэбэ. Энэ хүдэлмэридэ колхозууд, МТС-үүд, һургуулинууд, эмхи зургаанууд, предприятинүүд болон тус тус ажалшад хабаадаһан байна.

Бурят-Монголой үрэ жэмэсэй турш алгын станци сад тарилгын неделиин үедэ нютагай колхозууд, предприятинүүд ба эмхи зургаануудые тарилгын материалнуудаар хүсэд хангажа шадаа. Үнгэргэгдэһэн неделиин үедэ энэ станци 39689 ашэ элдэб үрэ жэмэстэ модоцые худалдаба.

Бичурын, Заиграйн ба Кабанскын аймагуудай колхозууд шэнэ садуудые тариха, хуушан садуудаа һэргээхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэбэ. Эдэ аймагууд сад тариха материалнуудые уридшалан бэлэдхэжэ, һуулгаха газараа элдүүрилэн бэлдгаа. Энэ хүдэлмэридэ дурсагдаһан аймагуудай эмхи зургаанууд ехэ туһа хүргэһэн байха юм. Тэрэнэйнь ашаар тус аймагууд сад тариха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ. Жэшээлхэдэ, Бичурын аймаг 4 га талмай дээрэ тарилга хэхэ түсэбтэй байһан аад, 8,66 гектарта тарна, Заиграйн аймаг 7 гектарай орондо 10,12 га талмай дээрэ үрэ-жэмэстэ модоцые һуулгаба.

В. Бучельникова.

Тобшо һонинууд

◆ **Сэлэнгэдэ колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй зүблөөн** зооветеринарна мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар болобо. Зүблөөндэ хабаадагша нитын малажалай байдал ба малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

◆ **Эрхим һаалишан.** Санагын сомоной «Коминтерн» (Закамен) колхозой һаалишан Хадаева энэ жэлдэ даажа байһан 13 үнеэдээ бултыень түрүүлээд, тулнүүдыень хоролтогүйгөөр тэнжээжэ байна.

◆ **Сад тарилгын неделин үедэ** Буйска долоонжэлэй һургуулиин (Бичура) һурагшад 40 ашэ үлир, мойһо ба хэдэн арбаад улаангир һуулгаба. Мүн Шэбэртын долоонжэлэй һургуулиинхид 70 ашэ модо тарна.

Нэгэ талын договорые буруушаана

ШАНХАЙ, октябрийн 16. (ТАСС). Токиоһоо мэдээсэнэнэй ёһоор, нэгэн талын эбэй договорые ба агрессивнэ американо-японско сэрэгэй хэлсээе ратификацилхаар бэлэдхэжэ байһан ябадалда эсэргүү протестын хүдэлөөн Японидо улам дэлгэржэ байна. Профсоюзууд энэ хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

«Хейва Кайги То ньюс» газетын мэдээсэнэнэй ёһоор, эб найрамдал хамгаалха токийска комитет сентябриин 29-дэ зүблөө зарлаба. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ зорюулагдаһан Япониин профсоюзуудай конференцидэ бэлэдхэхэ тухай асуудал тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэв. Нэгэ талын эбэй договоры ба американо-японско сэрэгэй хэлсээе ратифицилгада эсэргүү голосовалхыень парламентын депутадуудһаа эрихэ гэжэ тус зүблөөн дээрэ шиидхэгдэбэ.

Салин хүлһэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлэй комитедтэ хабаадагша үйлэдбэриин 12 профсоюзуудай түлөөлэгшэдэй заседани сентябриин 26-да болоо. Нэгэн талын эбэй договоро, Япониие шэнээр зэбсэглэлгэдэ, мүн «нитын гурим хамгаалха» гэдэг тушаа правительствын зохёожо байгаа хэмжээнүүдтэ эсэргүү тэмсэхэ гэжэ тус заседани дээрэ шиидхэгдээ.

Осакын городской транспортын хүдэлмэришэдэй профсоюзуудай съезд сентябриин 26-да болобо, тэрэ хадаа Япониин ба США-гэй хоорондохи нэгэн талын «эбэй договорые», «аюулгүйн пакт» гэдэгые ратификацилгада эсэргүү тэмсэл дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидэбэ. Шиидхэбэри соогоо тус съезд хадаа Советскэ Союзай ба Хитадай Арадай Республикын амгалан хүсэлэлые, капиталистическэ системэһээ социалистическэ системын булюу һайн байһые тусхай тэмдэглэбэ.

«Токо родо» газетын мэдээсэнэнэй ёһоор, ашаанай автомашинануудай жолоошодой токийска профсоюзай дэргэдэ байгуулагдаһан, эб найрамдал хамгаалха японско комитедэй отделениин заседани сентябриин 28-да болоо. Эб найрамдалай түлөө хүдэлөөе эдэбхитэй болгохо, нэгэн талын договор болон агрессивнэ пакт ратификацилгада эсэргүү гар табижа эхилхэ гэһэн шиидхэбэри тус заседани дээрэ абтаа. Энэ профсоюзай гэшүүдэй байдаг бүхы предприятинүүд дээрэ митингнүүдые үнгэргэхэ ба эдэ документнүүдые ратификацилгада эсэргүү протестэй резолюци абаха, тэрэниие политическэ бүхы партинуудта ба парламентын депутадуудта эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа.

Эб найрамдал ба өөрынгөө национальна бэеэ дааха байдал хамгаалхын түлөө японско арадай улам шангадажа байгаа хүдэлөөн японско правительствые ба американска эзэмдэгшэ засагархидые сошордуулна. «Дзицико Симбун» газетын мэдээсэнэнэй ёһоор, һаяхан американска засагархид профсоюзна газетэнүүдэй түлөөлэгшэдые дуудажа, Япониин ба США-гэй хоорондо баталагдаһан нэгэн талын эбэй договорто ба «аюулгүйн пакт» гэдэгтэ эсэргүү арад олониитын тэмсэл тухай материалнуудые тэдэнэй толилхые хориһон байна.

Боннско парламентда

БЕРЛИН, октябрийн 18. (ТАСС). АДН агентствын мэдээсэнэнэй ёһоор, Германска Демократическа Республикын Арадай Палатын октябриин 10-най дурадхалтай дашарамдуулан, усэрэлдэр боннско парламентда үгэ хэлэлгэ шууяатайгаар боложо үнгэрөө.

Нэгэдэлэй түлөө тэмсэжэ байгаа Баруун Германиин үргэн арад олониитын түрилтэ доро, баруунай хэдэн олохон депутадууд Арадай Палатын дурадхалнуудые ямар нэгэн формоор абахые дурадхаба.

Германиин компартиин түрүүлэгшэ Макс Рейман үгэ хэлээ.

Европодо эб найрамдал хамгаалхын тулада, тиин манай нациин ажабайдал ба ажамидарал хамгаалхын тулада нэн түрүүн германска проблемые эбэй ёһоор шиидхэхэ шухала гэжэ тэрэ хэлээ. Федеральна парламентда Германска Демократическа Республикын Арадай Палатын хандалга манай бүхы арадай зүрхөө һайшаагдаа.

Федеральна парламентын депутадууд хадаа нииттэгерманска зүблөө зарлаха тухай Арадай Палатын дурадхал тушаа манай нациин ба манай арадай интересүүдтэ харша шиидхэбэри абаа һаа, өөһэдынгөө һунгагшадай найдабари хээзээдэшье бэелүүлжэ шадахагүй.

Арадай Палатын дурадхалай үндэһөөр, Германиин нэгэдэл нэргэн байгуулха замые Аденауэрэй 14 пунктын ёһоор таһалха гэһэн нэдэлгэ Арадай Палатын хараа бодолоор эбдэгдэв. Ниитэгерманска һунгалта үнгэргэхын тулада 14 пунктын олонхииень абаха, мүн бусад асуудалнуудые федеральна парламентын түлөөлэгшэдтэй зүбшэн хэлсэхээр бэлэн байна гэжэ Арадай Палата һүүлынгээ заседани дээрэ тодорхойгоор мэдүүлһэн байгаа. Аденауэрэй хадаа үгэ хоу харуулнаб гэхэдэ, тэрэ болбол немецкэ арадай дура хүсэлдэ эсэргүүсэнэ, бүхы Германи дотор сүлөөтэ һунгалта хэхэ тухай ба эбэй договор баталулха тухай нииттэгерманска зүблөө зарлалгада заабол һаад хэхэ һанаатай байна, федеральна парламентые тоонэгүй.

Үгынгөө түгэсхэлдэ, Макс Рейман иимэ дурадхал оруулаа:

«Федеральна парламентын тогтоохонь:

Федеральна парламент хадаа нииттэгерманска зүблөө үнгэргэхэ тухай Германска Демократическа Республикын Арадай Палатын дурадхалые хүлеэн абана, бүхы фракцинуудай гэшүүдһээ бүридэһэн комиссиие федеральна парламентын түлөөлэгшэд болгон һунгана.

Энэ комисси Арадай Палатын түлөөлэгшэдтэй хамтадаа иимэ хоёр асуудал зүбшэн хэлсэхэ зорилготой байна гэбэл:

1. Единэ, демократическа, эб найрамдалта дуратай Германие байгуулха зорилгоор, бүхы Германида нииттэгерманска национальна сүлөөнда сүлөөтэ, тэгшэ эрхэтэ, демократическа һунгалтануудые нюуса голосованяар хэхэ.

2. Германитай эбэй договор баталалгые түргэдхэхэ».

Депутат коммунист Вальтер Фиш тэрэшэлэн үгэ хэлээ. Тэрэ хадаа Баруун Германие ремилитаризациида талаар вашингтонско шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тухай верховно комиссарнуудтай хэгдэжэ байгаа нюуса хэлсээнүүдые дары таһалхые федеральна правительстводо даалгаха гэһэн дурадхал оруулаа.

БЕРЛИН, октябрийн 18. (ТАСС). Немецкэ хэблэлэй мэдээсэнэнэй ёһоор, боннско парламент хадаа нииттэгерманска зүблөө хэхэ тухай Германска Демократическа Республикын Арадай Палатын дурадхал абахые арсабаһан дүн батлаба.

Кореядэхи даб дээрэх... эблэрэлгэ тухай хэлсээнүүд тушаа

ПЕКИН, октябрийн 18. (ТАСС). Синьхуа агентствын корреспондентэй Кэсонһоо нигэжэ дамжуулба:

Хоёр талын холбооной офицернууд мүнөө үглөөнэй 10 ... уулзаһан ба хоёр талын делегацинуудай конференци һэргээхэ ябадалда хамаатай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

Кэсоной, Паньмыньчжониин ба Муньсаниин хоорондохи харгы хоёр талаар байдаг район тушаа ямар нэгэн хэмжээнүүдые абахгүй гөөр нейтральна зоны хэмжээгээр Кэсониие ба Муньсаниие тойрон лан тус бүрн 3 мянган ярд радиустай районууд болотор багадхаха гэһэн нүүгөө талын дурадхалые манай холбооной офицернууд дахин буруушааба.

Түгэсхэлдөө, нүгөө талын холбооной офицернууд болбол Кэсониие ба Муньсаниие тойрон ... һан тус бүрн 3 миль радиустай районуудта добтолхогүй, ... Паньмыньчжониин ба Муньсаниин хоорондохи харгыда добтолхогүй гэжэ хоёр талын найдуулха ... дурадхал оруулаа. Гэбэшье, ... нэр харгын хоёр талаар байдаг район тушаа ямаршье хэмжээнүүдые абахагүй гэжэ эрнһэн б... гөө талын самоледнууд нейтральна зоно дээгүүр сүлөөтэйгөөр ниидэжэ болохо тухай эриһэн байна.

ЛИВАН ЕГИПЕДЭЙ ЯБУУЛГАНУУДЫЕ ҺАЙШААНА

ЛОНДОН, октябрийн ... (ТАСС). Рейтер агентствын ... жуулһанай ёһоор, мүнөөдэр ... ванска парламент Египедэй ... байгаа «национальна һанал ...» бэелүүлхын түлөө тэмсэлые һайшааһанаа, Египетэй нэгэ ... лтай байһанаа мэдүүлбэ, тэрэ ... дэ туһаламжа үзүүлхэеэ ... бүхы оронуудые уряалаа.

Египетскэ правительство Англида протестын но... эльгээбэ

ЛОНДОН, октябрийн ... (ТАСС). Рейтер агентствын ... һаа мэдээсэнэнэй ёһоор, ... дэр Египедэй гадаадын хэр... дэй министерство английска ... сольстводо ното барюулаа, ... каналай зоноdо хэгдэһэн ... ка хүсэрхэлгын ябуулга... эсэргүү протест тус ното ... мэдүүлгэбэ.

ХРОНИКО

Бурят-Монголой АССР-эй ... ховно Соведэй Президиум ... һургуулида эльгээгдэнһэн ... шарамдуулан нүхэр Можаров ... дот Андриановичые Бурят-М... дой АССР-эй Министрнүүдэй ... ведэй дэргэдэхи кинофик... Управлениин начальнигай ... нүүдһаа сүлөөлбэ.

☆ ☆ ☆

Бурят-Монголой АССР-эй ... ховно Соведэй Президиум ... нүхэр Иваненко Григорий ... псевичые Бурят-Монголой АССР... Министрнүүдэй Соведэй дэргэ... кинофикациин Управлениин ... чальнигаар томилбо.

Харюусалгата редактор
Б. А. ОЧИРОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23. заместителя редактора—7-85. отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4-52, сельскохозяйственного и промышленности—6-84. мест. информации и писем—6-84. Для междугородных переговоров 16.

Н—03708. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000